บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ช่วงแรกๆสมัยราชวงศ์อับบาสิยะฮฺ มหาชนจากบรรดาอุละมาอฺแห่งเมืองอัลบัศเราะฮฺได้ให้ความสำคัญต่อภาษาอาหรับด้วยการเก็บรวบรวมถ้อยคำและศัพท์ภาษาอาหรับทั้งที่เป็นภาษาแห่งบทกวีญาฮิลลิยะฮฺ บทกวีอิสลาม คำสุภาษิตและคำพูดจากอาหรับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ สาเหตุสำคัญในการให้ความสำคัญนั้น เพราะเป็นความต้องการของประชาชาติที่ได้รับอิสลามต้องการศึกษาภาษาอัลกุรอาน อัลหะดีษและศาสตร์วิชาอื่นๆที่เกี่ยวโยง นอกจากนั้นแล้วยังเกิดมีการพูดเพี้ยนจากหลักการเดิมของภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรดาชาวเปอร์เซียที่อาศัยอยู่ในเมืองอัลบัศเราะฮฺ ผู้ที่อยู่ในต้นสังกัดของเผ่าอาหรับและบางกลุ่มชนอาหรับเองที่เกิดมาจากมารดาที่เป็นทาส จนกระทั่งการพูดเพี้ยนนั้นได้แพร่เข้าไปในวังของบรรดาเคาะลีฟะฮฺ ขณะเดียวกันที่เมืองอัลบัศเราะฮฺมีสำเนียงภาษามากมายของเผ่าชนอาหรับที่ต่างจากภาษาอาหรับกลาง สาเหตุดังกล่าวนี้บรรดาอุละมาอฺได้ให้ความหนักแน่นในการพัฒนาการศึกษาภาษาอย่างเข้มงวด เพื่อที่จะไม่ให้ภาษาอาหรับกลมกลืนเข้าไปในภาษาของชนชาติที่กลายเป็นอาหรับและจะให้ภาษาอาหรับนั้น ยังคงเหนืออยู่ในหลักภาษาเดิมโดยสามารถแยกแยะและให้ความต่างจากสำเนียงที่มีมาจากเผ่าชนต่างๆนั้นได้

การพัฒนาภาษาอาหรับของอุละมาอฺในเมืองอัลบัศเราะฮฺในสมัยนี้ มีบรรดาอุละมาอฺหลายท่านที่ปรากฏบทบาทและโด่งดังมาก โดยเฉพาะผู้หนึ่งได้มาพัฒนาภาษาอาหรับยังรวดเร็วโดยที่ไม่มีผู้ใดที่คาดคิดและนึกว่าจะเกิดเป็นจริงได้ และมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก คือ สีบะวัยฮฺ ผู้ที่ได้อพยพมาจากเปอร์เซียและอาศัยอยู่ในเมืองอัลบัศเราะฮฺ อาศัยอยู่กับเผ่าอาหรับ และได้แสวงหาวิชาความรู้ด้านอรรถาธิบายอัลกุรอาน ฟิกฮฺและอัลหะดีษในขณะที่ท่านกำลังศึกษาและบันทึกหะดีษกับอาจารย์ของท่านฮัมมาด เบ็น สะละมะฮฺ[1] ดังที่ท่านฮัมมาดอ่านหะดีษของท่านนบี ﷺ ที่กล่าวว่า :

---

[1] ฮัมมาด เบ็น สะละมะฮฺ คือ ฮัมมาด เบ็น สะละมะฮฺ เบ็น ดีนารฺ อัลบัศรีย์ (البَصْرِيُّ) อะบู สะละมะฮฺ เบ็น อะบีศอคเราะฮฺ เป็นผู้ที่อยู่ในต้นสังกัดของเราะบีอะฮฺ เบ็น มาลิก เบ็น หันเซาะละฮฺ และหันเซาะละฮฺมีเชื้อสายมาจากตระกูล ตะมีม ฮัมมาด เป็นอิมามต้นแบบ มีความเชื่อถือ (ثِقَة) ท่าน คือ อะบู สะละมะฮฺแห่งเมืองอัลบัศเราะฮฺ (อัลบัศรีย์) มีความเชี่ยวชาญในหะดีษ ฟิกฮฺและภาษาอาหรับ ท่านสิ้นชีวิตปี ฮ.ศ. 167 (al-Muziy,1403 : 7/253)

ความว่า : “ ท่านเราะสูลุลลอฮฺได้ปีนภูเขาอัศเศาะฟา ”

สีบะวัยฮฺทักว่า เศาะอิดะ เราะสูลุลลอฮฺ อัศเศาะฟาอฺ (صَعِدَ النَبِيُّ ﷺ الصَّفَاءَ) ฉันตอบว่า โอ้ ชาวเปอร์เซียเอ๋ย เจ้าอย่าได้อ่านว่า อัศเศาะฟาอฺ (الْصَّفَاءَ) เลย เพราะการอ่านเช่นนั้นไม่ถูกต้อง หลังจากเสร็จสิ้นการเรียนครั้งนั้น ท่านก็หักปากกาทิ้งพลางกล่าวว่า ฉันจะไม่บันทึกแม้แต่หะดีษเดียวอีก นอกจากฉันจะมีความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาอาหรับก่อน (al-Zajājiy,1962 : 154)

อีกกรณีหนึ่งสีบะวัยฮฺได้ถามฮัมมาด เบ็น สะละมะฮฺเรื่องชายคนหนึ่งที่กำลังละหมาดในขณะที่เลือดกำเดาไหลออกมาจากจมูกว่า :

" أَحَدَّثَكَ هِشَامُ بنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيْهِ فِي رَجُلٍ رَعُفَ فِي الْصَّلاَةِ ؟ فَقَالَ حَمَّادٌ أَخْطَأْتَ ، إِنَّمَا هُوَ رَعَفَ فَانْصَرَفَ إِلَى الْخَلِيْلِ فَشَكَا إِلَيْهِ مَا لَقِيَهُ حَمَّادٌ ، فَقَالَ صَدَقَ حَمَّادٌ وَمِثْلُ حَمَّادٍ يَقُوْلُ هَذَا،وَرَعُفَ لُغَةٌ ضَعِيْفَةٌ "

ความว่า : “ ท่านฮิชาม เบ็น อุรวะฮฺมิได้เล่าให้ท่านฟังจากหะดีษที่เขาได้รับรายงานจากบิดาของเขาในเรื่องชายคนหนึ่งเลือดกำเดาไหลออกจากจมูกขณะที่เขากำลังละหมาดดอกหรือ ? ฮัมมาดตอบว่าท่านอ่านผิดแล้ว(สีบะวัยฮฺ)แท้จริง (คำอ่านที่ถูกต้อง) คือ เราะอุะฟะ[3] (رَعَفَ) ดังนั้น ท่าน (สีบะวัย) จึงกลับไปหาอัลเคาะลีล และเล่าให้ท่านฟังในสิ่งที่ฮัมมาด กล่าวแก่ท่าน ท่านอัลเคาะลีล ตอบว่า สิ่งที่ฮัมมาดกล่าวนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง และเพราะคำว่า “ ระอุฟะ ” นั้น (رَعُفَ) เป็นภาษาที่อ่อนแอ ” (al-Zubaidiy,n.d. : 63)

เหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นระหว่างสีบะวัยฮฺกับอาจารย์ของท่านฮัมมาดนั้น จึงทำให้สีบะวัยฮฺมีแรงกระตุ้นและเกิดมีเจตจำนงต่อการจะพัฒนาทำการศึกษาภาษาอาหรับอย่างล้ำลึก ซึ่งต่อมาทำให้ท่านโดดเด่นและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักภาษาอาหรับและสร้างผลงานต่างๆ เช่น ขยายการศึกษาการสอน การประพันธ์ตำราและการนำเสนอประเด็นปัญหาไวยากรณ์อาหรับในเวที ซึ่งเป็นสิ่งที่อุละมาอฺร่วมสมัยกับท่านและนักปราชญ์ในยุคต่อมาได้ยกย่องและนำผลงานของท่านมาประยุกต์ใช้ในวงการการศึกษาอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาภาษาอาหรับ และสิ่งสำคัญที่สุด คือ สีบะวัยฮฺ เป็นบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียง เป็นบุคคลที่ไม่ใช่มาจากเชื้อ

---

[3] การอ่านที่ถูกต้อง คือ เราะอุะฟะ (رَعَفَ) ตามที่ปรากฏในตัวบทหะดีษ แต่สีบะวัยฮฺอ่านด้วยสระฎุมมะฮฺที่อักษรอิยนฺ (ع) คือ เราะอุฟะ (رَعُفَ)

Prince of Songkla University Pattani Campus

((لَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِيَّ إِلاَّ مَنْ لَوْ شِئْتُ لَأَخَذْتُ عَلَيْهِ لَيْسَ أَبَا الْدَّرْدَاءِ))

(الحاكم،١٤١٣ : ٢/٩٩)

ความว่า : " ไม่มีคนใดในบรรดาเศาะหาบะฮฺของฉันนอกจากฉันต้องการแน่นอนฉันสามารถคาดโทษกับพวกเขาได้ที่ไม่ใช่อะบาอัดดัรดาอฺ "

(al-Ḥākim,1413 : 2/99)

สีบะวัยฮฺทักข้างอาจารย์ของท่านโดยอ่านข้อความหะดีษที่ว่า " ลัยสะ อะบา อัดดัรดาอฺ " (لَيْسَ أَبَا الْدَّرْدَاءِ) ด้วยการอ่านที่สะกดต่างกันโดยที่ท่านได้อ่านว่า " ลัยสะ อะบู อัดดัรดาอฺ " (لَيْسَ أبو الْدَّرْدَاءِ) นึกว่า อะบู อัดดัรดาอฺนั้น เป็นนามของคำลัยสะ ท่านฮัมมาดกล่าวว่า โอ้ชาวเปอร์เซียเอ๋ย ท่านอ่านเพี้ยนแล้ว สีบะวัยฮฺตอบว่า :

"لاَجَرَمَ سَأَطْلُبُ عِلْماً لاَ تُلَحِّنُنِي فِيْهِ أَبَداً "

ความว่า : " ไม่เป็นไร ฉันจะแสวงหาความรู้ ที่ท่านจะไม่สามารถกล่าวหาว่าเพี้ยนอีก[2]อีกตลอดไป " (al-Suyūṭiy,1326 : 2/57)

อีกรายงานหนึ่งกล่าวว่า :

" لاَ تُلَحِّنُنِي فِيْهِ أَحَدٌ "

ความว่า : " ไม่มีผู้ใดกล่าวหาว่าฉันเพี้ยนอีกเป็นอันขาด " (al-Suyūṭiy,1326 : 2/57)

อีกกรณีหนึ่งจากฮัมมาด เบ็น สะละมะฮฺรายงานว่า ครั้งหนึ่งฉันได้ไปเยี่ยมสีบะวัยฮฺในขณะที่เขากำลังบันทึกหะดีษกับเพื่อนๆ ในระหว่างนั้นฉันอ่านหะดีษว่า :

((เศาะอิคะ เราะสูลุลลอฮฺ อัศเศาะฟา))

((صَعِدَ رَسُولُ اللهِ الصَّفَا))

[2] หมายถึง การอ่านผิดทางหลักไวยากรณ์

Prince of Songkla University Pattani Campus

สายต้นตระกูลที่โด่งดังและไม่มีใครรู้จักเป็นอย่างดีเหมือนกับบรรดาอุละมาอฺคนอื่นๆ และทำไม เพระเหตุใด อะไรคือปัจจัยที่ทำให้ท่านได้เกิดมีความโด่งดังไปทั่วโลก

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญต่อการศึกษาชีวประวัติ สภาพภาษาอาหรับ ลักษณะตำราและบทบาทของท่านที่มีต่อวงการการศึกษาภาษาอาหรับ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อนักปราชญ์และผู้ที่สนใจจะศึกษาภาษาอาหรับโดยเฉพาะในวิชาที่เกี่ยวกับหลักภาษาอาหรับ ซึ่งทุกคนนั้นได้อ้างถึงสีบะวัยฮฺ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกจะศึกษาเรื่องนี้เป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์

1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องบทบาทของสีบะวัยฮฺที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับผู้วิจัยได้สืบค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆมีดังนี้

1.2.1 อัลกุรอาน

แม้ว่าภาษาอาหรับเกิดมีอยู่แล้วก่อนที่อิสลามจะปรากฏขึ้นในคาบสมุทรอารเบียก็ตาม แต่อัลกุรอานที่อัลลอฮฺได้ประธานลงมานั้นด้วยภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นภาษาที่มีพัฒนาการตามประวัติ เหตุการณ์ สภาพและสถานที่ เป็นภาษาที่มีคุณค่าที่จะเทียบไม่ได้ มีความมหัศจรรย์และมีความหมายที่ชัดเจนและล้ำลึก ซึ่งทำให้อุละมาอฺเกิดมีบทบาทและศึกษาหาเกี่ยวกับอัลกุรอานและพัฒนาภาษาอย่างละเอียดโดยพัฒนาด้านการวิเคราะห์ประโยค วิธีการอ่านและความหมายและสิ่งที่มีความเกี่ยวโยงกับภาษาอาหรับเชิงหลักการ ความหมาย บทกวีและอื่นๆที่ปรากฏมีอยู่แล้วก่อนหน้านี้ ดังนั้นอายะฮฺที่กล่าวถึงภาษาอาหรับจากที่ได้ค้นคว้ามานั้นมีทั้งหมดอายะฮฺที่อัลลอฮฺได้ตรัสไว้ถึงความสำคัญต่ออัลกุรอานซึ่งเป็นภาษาอาหรับนั้นตามอายะฮฺดังต่อไปนี้

1 อัลลอฮฺตรัสว่า :

﴿ قَبْلِهِۦ كِتَٰبُ مُوسَىٰٓ إِمَامًا وَرَحْمَةً ۚ وَهَٰذَا كِتَٰبٌ مُّصَدِّقٌ لِّسَانًا عَرَبِيًّا لِّيُنذِرَ ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ وَبُشْرَىٰ لِلْمُحْسِنِينَ ﴾

(الأحقاف : ١٢)

ความว่า : “ และก่อนหน้านี้ (อัลกุรอาน) มีคัมภีร์ของมูซาเป็นแบบอย่างและความเมตตา และนี่อัลกุรอานเป็นคัมภีร์ที่ยืนยัน

เป็นภาษาอาหรับเพื่อตักเตือนบรรดาผู้กระทำความผิด และเป็น
ข่าวดีสำหรับผู้กระทำความดี "

(อัลอะหฺกอฟ : 12)

คำว่า ลิสานัน (لسانا) ที่มีความหมายว่า เป็นภาษาอาหรับนั้น อะห์มัด กันอาน อธิบายว่า :

" فَصِيْحًا بَيِّنًا وَاضِحًا "

ความว่า : " ภาษาที่คล่องแคล่ว ประจักษ์และชัดแจ้ง " (Kanʿān,1412 : 5/430)

จากการอธิบายความหมายดังกล่าวนี้ สามารถวิเคราะห์คำได้ว่า ลิสานัน (لسانا) เป็นหาลฺ (ส่วนขยาย) ของคำสรรพนามในคำว่า มุศอดดิกฺ (مصدق) หรือ เป็นหาลฺของคำว่า กิตาบ แต่ความเห็นของอะบู อัลบะกออ์ ท่านได้วิเคราะห์ว่า ลิสานัน (لسانا) เป็น กรรม (มัฟอูลลุมบิฮฺ) แก่นามประธาน (อิสมุ อัลฟาอิล) คือ คำว่า มุศอดดิกฺ (مصدق) (Ṣāfiy,1418 : 13/176)

2 อัลลอฮฺตรัสว่า

﴿إِنَّا جَعَلْنَٰهُ قُرْءَٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾

(الزخرف : ٣)

ความว่า : " แท้จริงเราได้ทำให้คัมภีร์เป็นอัลกุรอานภาษาอาหรับ
เพื่อพวกเจ้าจะได้ใช้สติปัญญา "

(อัซซุครุฟ : 3)

ข้อสังเกตในอายะฮฺในคำว่า " กุรอานัน " (قرآنا) ซึ่งสามารถวิเคราะห์คำได้ว่า เป็นกรรมที่สองของคำว่า " ญะอัลนะ " (جعلنا) ตามที่ท่านสีบะวัยฮฺได้มีความเห็นว่า :

" الذِي يَتَعَدَّاهُ فِعْلُهُ إِلَى مَفْعُولَيْنِ وَلَيْسَ لَكَ أَنْ تَقْتَصِرَ عَلَى أَحَدِ الْمَفْعُوْلَيْنِ دُوْنَ الْآخَرَ (أَفْعَالُ الْعِلْمِ وَالْظَّنِ) "

Prince of Songkla University Pattani Campus

ความว่า : " ประธานที่สกรรมกริยา (فعل متعدى)นั้น ต่อสองกรรม และท่านไม่สามารถที่จะลดกรรมใดกรรมหนึ่งจากทั้งสองกรรมนั้นได้ (บรรดาสกรรมกริยาซึ่งมีความหมายว่า เชื่อแน่และคาดนึก) " (Sībawayh,1408 : 1/39)

ซึ่งหนึ่งในสกรรมกริยา (اَلْفِعْلُ الْمَتَعَدِّىُ) ที่ต้องการสองกรรม คือ คำว่า " ญะอฺละ " (جعل) ดังนั้นอายะฮฺนี้ มีสัดส่วนศิลปะประโยคที่สมดุล (فن التناسب) ของสองอายะฮฺในคำตรัสที่ว่า :

﴿ وَٱلْكِتَٰبِ ٱلْمُبِينِ ۝٢ إِنَّا جَعَلْنَٰهُ قُرْءَٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴾

(الزخرف : ٢-٣)

ความว่า : " ขอสาบานด้วยคัมภีร์อันชัดแจ้ง แท้จริงเราได้ทำให้คัมภีร์เป็นอัลกุรอานภาษาอาหรับเพื่อพวกเจ้าจะได้ใช้สติปัญญา "

(อัซซุครุฟ : 3-4)

สำนวนที่มีสัดส่วนศิลปะประโยคที่สมดุลในสองอายะฮฺนี้ คือ การสาบานของอัลลอฮฺด้วยอัลกุรอาน ซึ่งแท้จริง เป็นการสาบานที่ยิ่งใหญ่หลังจากนั้นได้ทำให้สิ่งที่ถูกสาบาน (อัลกุรอาน) นั้น เป็นความยิ่งใหญ่ ดังที่อัลกุรอานนั้นเป็นคัมภีร์ภาษาอาหรับที่ถูกหวังให้แก่ชาวโลกจะได้ใช้ปัญหาคิดต่ออายะฮฺ(สัญญานทั้งหลาย) ของอัลลอฮฺผู้ทรงยิ่งใหญ่ ซึ่งคำตอบของการสาบาน เป็นที่ทำให้ถูกต้องแก่การสาบานนั้น นี่ คือ (ประโยคสำนวนโวหารที่อยู่ในเรื่องวิจิตรโวหารที่เรียกว่า สัดส่วนศิลปะประโยคที่สมดุล (فن التناسب)) ซึ่งสมดุลระหว่างประโยคการสาบานกับประโยคการถูกสาบาน (Ṣāfiy,1418 : 13/64)

3 อัลลอฮฺตรัสว่า

﴿ وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِّتُنذِرَ أُمَّ ٱلْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ ٱلْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ ۚ فَرِيقٌ فِى ٱلْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِى ٱلسَّعِيرِ ﴾

(الشورى : ٧)

Prince of Songkla University Pattani Campus

ความว่า : “ และเช่นนั้นแหละ เราได้วิวรณ์อัลกุรอานเป็นภาษาอาหรับแก่เจ้า เพื่อเจ้าจะได้ตักเตือนอุมมุลกุรอ (ชาวมักกะฮฺ) และผู้ที่อยู่รอบเมืองนั้น และตักเตือนถึงวันแห่งการชุมนุม ซึ่งไม่มีข้อสงสัยใดๆ ในวันนั้น พวกหนึ่งจะอยู่ในสวนสวรรค์ และอีกพวกหนึ่งจะอยู่ในไฟที่ลุกช่วงโชติ ”

(อัชชูรอ : 7)

คำว่า “ กุรอานัน ” (قرآنا) ในอายะฮฺนั้น เป็นกรรมจากคำกริยาที่ว่า “ เอาว์หัยนา ” (أوحينا) ซึ่งเป็นอายะฮฺที่มีความหมายว่า :

" أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا بِلِسَانِ قَوْمِكَ كَمَا أَرْسَلْنَا كُلَّ رَسُوْلٍ بِلِسَانِ قَوْمِهِ "

ความว่า : “ แท้จริงเราได้ประธานอัลกุรอานแก้เจ้า (มุฮัมมัด) ซึ่งเป็นภาษาอาหรับด้วยภาษาหมู่ชนของเจ้า เหมือนกับเราได้ส่งเราะสูลทุกคนด้วยภาษาของหมู่ชนเขา (al-Shaukāniy,1412 : 4/602)

4 อัลลอฮฺตรัสว่า :

﴿ كِتَٰبٌ فُصِّلَتْ ءَايَٰتُهُۥ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴾

(فصلت : ٣)

ความว่า : “ คัมภีร์ที่อายะฮฺทั้งหลายได้ให้คำอธิบายไว้อย่างละเอียด ซึ่งอัลกุรอานเป็นภาษาอาหรับสำหรับหมู่ชนผู้มีความรู้ ”

(ฟุศศิลัต : 3)

คำว่า “ กุรอานัน ” (قرآنا) เป็นหาลฺ (ส่วนขยายคุณลักษณะ) ของบรรดาอายะฮฺที่อ่านด้วยนัศบฺ หรือเป็นหาลฺของคำว่า กิตาบ (كتاب) เพราะกิตาบนั้น คือ คุณลักษณะนาม (เมาว์ศูฟ) (Ṣāfiy,1418 : 12/286)

ในอายะฮฺข้างตนมีหลักสำนวนโวหารเกี่ยวกับเรื่องประจักษ์โวหาร คือ สามเรื่องอุปลักษณ์ (ثلاث استعارات) เชิงการวาดมโนภาพ หรือ จำแลง กล่าวคือ การจำแลงถึงการเดือดดาลหัวใจของพวกมุชริกินจากการตระหนักและการจะรับความจริงได้ การเปลี่ยนกาลายถึงการไม่ยอม

Prince of Songkla University Pattani Campus

ฟังและไม่รับความจริงของพวกเขาและการจำแลงการกระทำของพวกเขาที่จะให้ท่านนบี ﷺ หมดหวังต่อการเชิญชวนพวกเขาที่จะให้พวกเขาตามนบี จนกระทั่งพวกเขาจะไม่ให้ท่านนบีเชิญชวนพวกเขาสู่ทางอันเที่ยงแท้อีก (Ṣāfiy,1418 : 12/287)

อิมามอัซมะซัคชะรีย์[4]กล่าวว่า :

" أَنَّ هِذِهِ الْآيَةَ مِنَ الْمُبَالَغَةِ وَالْبَلَاغَةِ مَا لَا يَلِيْقُ أَنْ يَنْتَظِمَ إِلَّا فِي دُرَرِ الْكِتَابِ الْعَزِيْزِ، فَإِنَّهَا اشْتَمَلَتْ عَلَى ذِكْرِ حُجُبٍ ثَلَاثَة مُتَالِيَةٍ : كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهَا كَافٍ فِيْ فَنِّهِ، فَأَوَّلُهَا الْحِجَابُ الْحَائِلُ الْخَارِجُ، وَيَلِيْهِ حِجَابُ الصَّمَمِ، وَأُقْصَاهَا الْحِجَابُ الَّذِي أَكَنَّ الْقَلْبَ وَالْعِيَاذُ بِاللهِ، فَلَمْ تَدَعْ هِذِهِ الْآيَةُ حِجَابًا مُرْتَخِيًا، إِلَّا أَسْبَلَتْهُ وَلَمْ تَبْقَ لِهَؤُلَاءِ الْأَشْقِيَاءِ مُطْعِمًا وَلَا صَرِيْخًا إِلَّا أَسْبَلَتْهُ "

ความว่า : " แท้จริงอายะฮฺนี้มีทั้งสำนวนความเกินและความวาทศิลป์ที่ไม่สมควรจะประกอบขึ้น นอกจากความงอกงามของคัมภีร์ที่มีเกียรติ (อัลกุรอาน)เท่านั้น ซึ่งอายะฮฺนั้นครอบคลุมต่อการกล่าวถึงกั้นบังสามกั้นตามลำดับ ซึ่งกั้นทุกกั้นที่กล่าวไว้ในอายะฮฺนั้น สมดุลในศิลป์ของคัมภีร์ และกั้นแรกนั้น คือ กั้นบังครอบคลุมภายนอก สองกั้นบังส่วนใน (การทำให้หูหนวด) และสาม คือ กั้นบังที่ปิดยังหัวใจของความคุ้มครองด้วยอัลลอฮฺ และอายะฮฺนี้ไม่ละทิ้งการกล่าวถึงกั้นบังมากมายนั้น นอกจากลากกั้นบังนั้นโดยที่จะไม่หลงเหลืออะไรแก่พวกทีทุกข์ระทมเหล่านั้นแม้แต่อาหารการกินและร้องขอความช่วยเหลือใด นอกจากทุกกั้นบังเท่านั้น " (al-Zamakhshariy,1407 : 4/185)

5 อัลลอฮฺตรัสว่า :

﴿قُرْءَانًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِى عِوَجٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾

(الزمر : ٢٨)

---

[4] อัซซะมัคชะรีย์ ท่าน คือ อะบู อัลกฺอสิม มะห์มูด เบ็น อุมัรฺ เบ็น มุฮัมมัด เบ็น อุมัรฺ อัลคุวารอซมีย์ ถือกำเนิดที่เมืองซะมัคชัรฺ ปี ฮ.ศ. 467 ซะมัคชัรฺเป็นหมู่บ้านใหญ่หมู่บ้านหนึ่งของเมืองคุวาเราะซัม ท่านเป็นอิมามแห่งอรรถาธิบายอัลกุรอาน หลักไวยากรณ์ ภาษาอาหรับและสำนวนโวหารอาหรับ ท่านมีหลักความเชื่อแห่งหลักความคิดของมุอฺตะซิละฮฺ ท่านสิ้นชีวิตปี ฮ.ศ. 538 ที่ญุรญานิยะฮฺแห่งคุวาเราะซัม (al-Zamakhshariy,1424 : 5)

ความว่า : “ กุรอานเป็นภาษาอาหรับ ไม่มีการคดเคี้ยวเพื่อพวกเขาจะได้ยำเกรง ”

(อัซซุมัร์: 28)

กันอานได้อธิบายอายะฮ์นี้ว่า :

" هُوَ قُرْآنٌ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِيْنٍ لَا اِعْوِجَاجَ فِيْهِ وَلَا انْحِرَافَ وَلَا لُبْسَ، بَلْ هُوَ بَيَانٌ وَوُضُوْحٌ وَبُرْهَانٌ "

ความว่า : “ คือ อัลกุรอานซึ่งเป็นภาษาอาหรับที่เด่นชัดที่ไม่มีการคดเคี้ยวไม่มีการดัดแปลงและไม่มีการคลุมเครือใดๆ นอกจากอัลกุรอานนั้น คือ ดัมภีร์ที่มีความประจักษ์ มีความจัดเจนและมีความเป็นหลักฐาน ” (Kan‘ān,1412 : 5/269)

ดังนั้นการอ่านด้วยนัศบุคำว่า กุรอานัน (قرآنا) เป็นคำที่ถูกวิเคราะห์คำว่า เป็นหาลุมุอักกะดะฮ์ (ยืนยัน) หรือเป็นหาลุเฏาว์ฎีอะฮ์ (ปรับระดับ) เพราะคำที่ถูกวิเคราะห์เป็นหาลุจริงนั้นคือ อุะเราะบิยัน (عربيا) และกุรอานัน (قرآنا) ถูกปรับระดับเป็นระดับเดียวกันกับอุะเราะบิยัน (عربيا) (al-Shaukāniy,1412 : 4/528)

กุรอานัน เป็นหาลุที่นัศบุมุอักกะดะฮ์ หรือ เป็นหาลุมุอักกะดะฮ์แก่คำอัลกุรอาน และอนุญาตวิเคราะห์ได้เช่นกันว่า เป็นกรรม (มัฟอูล) แก่คำว่า ยะตะษักกะรูน (يتذكرون) และคำว่า อุะเราะบิยันนั้น เป็นหาลุทางด้านความหมายโดยที่มิใช่หาลุทางด้านการวิเคราะห์คำ (Ṣāfiy,1418 : 12/176)

6 อัลลอฮ์ตรัสว่า :

﴿ وَكَذَٰلِكَ أَنزَلْنَٰهُ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ ٱلْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ لَهُمْ ذِكْرًا ﴾

(طه : ١١٣)

ความว่า : “และเช่นนั้นแหละ เราได้ให้อัลกุรอานเป็นภาษาอาหรับลงมาแก่เขา และเราได้กล่าวซ้ำในนั้น ซึ่งตักเตือนเพื่อว่าพวกเขาจะมีความยำเกรงหรือเกิดข้อเตือนใจแก่พวกเขา ”

(ฏอฮา : 113)

Prince of Songkla University Pattani Campus

อายะฮฺนี้มีความหลากหลายในการวิเคราะห์(อิอฺรอบ) คำ หรือประโยค อิมามอัชเชาว์กานีย์ได้วิเคราะห์ว่า คำว่า (كذلك أنزلناه) เป็นประโยคที่ถูกเชื่อมกับประโยคที่ว่า (وذلك نقص عليك) และคำว่า กุรอานนันอฺะเราะบิยัน เป็นหาลฺของสรรพนาม (هُ) ที่ว่า อันซัลนาฮฺ (أنزلناه) หมายถึงเรา (อัลลอฮฺ)ได้ประธานอัลกุรอานในสภาพอัลกุรอานนั้นเป็นภาษาอาหรับเพื่อที่พวกเขาจะได้เข้าใจ (al-Shaukāniy,1412 : 3/437) อย่างเช่นนี้ ท่านกันอฺานได้กล่าวว่า :

" أَنْزَلْنَا الْقُرْآنَ بَشِيْرًا وَنَذِيْرًا بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِيْنٍ فَصِيْحٍ لَا لُبْسَ فِيْهِ وَلَا عِيَّ "

ความว่า : “เราได้ประธานอัลกุรอานด้วยภาษาอาหรับที่ชัดเจนและคล่องที่ไม่ความคลุมเครือและความสงสัยใดเพื่อเป็นการส่งข่าวดีและข่าวร้าย ” (Kan‘ān,1412 : 4/129)

7 อัลลอฮฺตรัสว่า :

﴿ وَكَذَٰلِكَ أَنزَلْنَٰهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا ۚ وَلَئِنِ ٱتَّبَعْتَ أَهْوَآءَهُم بَعْدَمَا جَآءَكَ مِنَ ٱلْعِلْمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ ٱللَّهِ مِن وَلِىٍّ وَلَا وَاقٍ ﴾

(الرعد : ٣٧)

ความว่า : “และในทำนองนั้น เราได้ให้อัลกุรอานแก่เขาไว้เป็นข้อชี้ขาด ที่เป็นภาษาอาหรับ และหากพวกเจ้าปฏิบัติตามอารมณ์ของพวกเขาหลังจากหลักฐานได้มายังเจ้าแล้วสำหรับจะไม่มีผู้ช่วยเหลือและผู้คุ้มกันจากการลงโทษของอัลลอฮฺ ”

(อัรเราะอฺดุ : 37)

คำว่า อฺะเราะบิยัน (عربيا) ที่อ่านด้วยนัศบฺ เป็นศิฟะฮฺ (ส่วนขยายนาม) แก่คำว่า หุกมัน (حكما) หรือ เป็นหาลฺส่วนที่สอง ซึ่งหุกมัน (حكما) นั้นเป็นหาลฺส่วนแรกของคำที่ทำหน้าทีเป็นให้คำหุกมัน (حُكْمًا)นั้นเป็นหาลฺ คือ คำว่า อันซัลนะฮฺ (Ṣāfiy,1418 : 13/142)

Prince of Songkla University Pattani Campus

8 อัลลอฮฺตรัสว่า :

﴿ إِنَّا أَنزَلْنَٰهُ قُرْءَٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴾

(يوسف : ٢)

ความว่า : " แท้จริงเราได้ให้อัลกุรอานแก่เขาเป็นภาษาอาหรับ เพื่อพวกเจ้าจะได้ใช้ปัญญาคิด "

(ยูสุฟ : 2)

คำว่า " กุรอานันอะเราะบิยัน " (قُرْآناً عَرَبِياً) ซึ่งมีความหมายว่า กุรอานเป็นภาษาอาหรับในอายะฮฺดังกล่าวนั้น บรรดาอันนะห์วีย์และอัลลุเฆาะวีย์ได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาภาษาที่เป็นการพัฒนาเกี่ยวกับหลักไวยากรณ์อาหรับด้านการวิเคราะห์คำ (الإعراب) แนวการอ่านแนวการคาดคะเนคำและความหมายนั้น ท่านอิมามอัลกุรฎุบีย์[5]ได้กล่าวว่า :

" يَجُوْزُ أَنْ يَكُونَ الْمَعْنَى : إِنَّا أَنْزَلْنَا الْقرآنَ عَرَبِيّاً؛ نُصِبَ " قُرْآناً " عَلَى الْحَالِ؛ أَيْ مَجْمُوْعاً وَ"عَرَبِيّاً " نَعْتٌ لِقَوْلِهِ " قُرْآناً "، وَيَجُوْزُ أَنْ يَكُوْنَ تَوْطِئَةً لِلْحَالِ، كَمَا تَقُوْلُ : مَرَرْتَ بِزَيْدٍ رَجُلاً صَالِحاً، و " عَرَبِيّاً " عَلَى الْحَالِ، أَيْ يُقْرَأُ بِلُغَتِكُمْ يَا مَعْشَرَ الْعَرَبِ أَعْرَبُ بَيِّنٌ "

ความว่า : " อนุญาตคาดคะเนความหมายว่า : " แท้จริงเราได้ประธานอัลกุรอานเป็นภาษาอาหรับโดยที่นัศบฺคำว่า "قرآنا" ซึ่งเป็นคำขยายกรรม (حال) คือ กุรอานโดยทั้งหมด และคำว่า "عربيا" เป็นคำคุณศัพท์(صفة) แก่คำตรัสที่ว่า "قرآنا" และสามารถจะไปอยู่ที่ตำแหน่งหาลฺ (ในขณะที่ตำแหน่งจริงของคำนี้ คือ มัฟอูล (กรรม)) เสมือนกับท่านกล่าวว่า ท่านได้เดินผ่านซัยดฺไปในสภาพเขานั้น เป็นชายที่ดี และคำ "عربيا" เป็นคำขยายกรรม คือ กุรอานนั้นถูกอ่านด้วยภาษาของพวกเจ้า ซึ่งเป็นภาษาที่ถูกต้องและชัดเจน โอ้บรรดาชนชาวอาหรับเอ๋ย " (al-Qurṭubiy,1372 : 8/105)

---

[5] อัลกุรฎุบีย์ คือ อะบู อับดุลลอฮฺ เบ็น อะห์มัด เบ็น อะบี บักรฺ เบ็น ฟัรหฺ อัลอันศอรีย์ อัลคุซเราะญีย์ อัลอันดะลูซีย์ เป็นนักอรรถาธิบายอัลกุรอานถือกำเนิดที่เมืองกุรฎุบะฮฺในยุคต้นๆของศตวรรษที่ 7 แห่งฮิจเราะฮฺศักราช ท่านมีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาฟิกฮฺ หลักไวยากรณ์อาหรับ หลักการอ่านอุรอานและวิชาอรรถาธิบาย ท่านสิ้นชีวิตปีฮิจเราะฮฺศักราชที่ 627 (al-Dawadiy,1403 : 2/265)

Prince of Songkla University Pattani Campus

อิบนุ อาชูรฺ[6]กล่าวว่า : " إنا أنزلناه قرآنا عربيا لعلكم تعقلون " นั้น เป็นประโยคที่เริ่มใหม่ ซึ่งเป็นการอธิบายความชัดเจนของถ้อยคำและความหมายอัลกุรอานที่เป็นภาษาอาหรับ และคัมภีร์ คือ อัลกุรอานซึ่งเป็นภาษาอาหรับนั้น ได้รับประโยชน์เป็นความหมายอุปมาอาหรับที่มุ่งหมายถึงบรรดาผู้ที่ถูกพาดพิงเป็นคนแรก คือ คนอาหรับที่ไม่มีความแตกต่างแต่อย่างใดจากประชาชาติที่อยู่รอบข้างพวกเขา เพราะคัมภีร์ของพวกเขานั้น เป็นคัมภีร์ที่ไม่ใช่ภาษาอาหรับ และคำว่า "عربيا" เป็นคุณศัพท์(ศิฟะฮฺ) คือ อัลกุรอานเป็นคัมภีร์ภาษาอาหรับที่ไม่เหมือนกับคัมภีร์ก่อนๆ เพราะแท้จริงคัมภีร์ก่อนๆไม่ได้ถูกประทานลงมาด้วยภาษาอาหรับเหมือนกับการประทานอัลกุรอาน " (Ibn ʻĀshūr,1948 : 3/202)

คำว่า " قرآنا عربيا " อัลอุกบะรีย์[7]กล่าวว่า การวิเคราะห์คำในประโยค[8]นั้นได้สองแนว แนวที่หนึ่ง วิเคราะห์ได้ว่า "قرآنا" นั้นอยู่ที่ตำแหน่งคำขยายกรรม(หาลฺ) ที่คำว่า "عربيا" และแนวที่สอง เป็นคำขยายกรรม (หาลฺ) คือ คำอาการนามอยู่ในตำแหน่งของกรรม และคำว่า " عربيا " คือ คุณศัพท์ของคำ " قرآنا " หรือ เป็นคำขยาย (หาลฺ) ของสรรพนามที่ว่า " هُ " จากคำว่า "إنا أنزلناه" (al-ʻUkbariy,1421 : 3/121)

ประการที่เกี่ยวโยงกับอายะฮฺดังกล่าวที่ว่า "عربيا" นั้น คือ ศัพท์ที่ว่า "عرب" เป็นคำเอกพจน์มีความหมายว่า คนอาหรับ พหูพจน์กล่าวว่า "الأعراب" ตามความหมายเดิมของคำซึ่งเป็นนามเอกพจน์ หมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทหรือทะเลทราย และคำว่า "عرب" ซึ่งมีความหมายว่า " คนอาหรับ " นั้น อุละมาอฺกล่าวว่าเป็นบุตรหลานของท่านนบีอิสมาอีล عليه السلام

9 อัลลอฮฺได้ตรัสวา :

﴿ وَلَوْ جَعَلْنَٰهُ قُرْءَانًا أَعْجَمِيًّا لَّقَالُوا۟ لَوْلَا فُصِّلَتْ ءَايَٰتُهُۥٓ ۖ
ءَا۬عْجَمِىٌّ وَعَرَبِىٌّ ۗ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ هُدًى وَشِفَآءٌ ۖ

---

[6] อิบนุ อาชูรฺ คือ มุฮัมมัด เบ็น อัฏฏอฮิรฺ เบ็น มุฮัมมัด เบ็น มุฮัมมัด อัฏฏอฮิรฺ ถือกำเนิดที่เมืองตูนิสเซียปี ฮ.ค. 1296 มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชานิติศาสตร์ (อัชชะรีอะฮฺ) ภาษาและวรรณกรรมอาหรับ ท่านได้ประพันธ์เกี่ยวกับอรรถาธิบายอัลกุรอาน ตำราอุศูล ตำราภาษาอาหรับและตำราอื่นๆ ท่านสิ้นชีวิตปี ฮ.ศ. 1394 ที่ประเทศตูนิสเซีย (Ibn ʻĀshūr,1984 : 1/8)

[7] อัลอุกบะรีย์ คือ อะบู อัลบะกออ์ อับดุลลอฮฺ เบ็น อัลหุสัยน์ เบ็น อับดุลลอฮฺ อันนะห์วีย์ อัฏเฏาะรีรฺ กำเนิดที่เมืองแบกแดด ปี ฮ.ศ. 538 มีความเชี่ยวชาญทางด้านวรรณกรรม ภาษาอาหรับ มรดก การบัญชี(الحساب) และหลักไวยากรณ์อาหรับ ดั้งเดิมมาจากเมืองอุกบะรอ เป็นเมืองเล็กตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำไทรกรีส (al-Suyūṭiy,1326 : 2/38)

[8] สอดคล้องกับภาษาอาหรับว่า " إعراب" (คือ การเปลี่ยนสะกดท้ายคำตามหลักไวยากรณ์)

Prince of Songkla University Pattani Campus

وَٱلَّذِينَ لَا يُؤۡمِنُونَ فِيٓ ءَاذَانِهِمۡ وَقۡرٞ وَهُوَ عَلَيۡهِمۡ عَمًىۚ أُوْلَٰٓئِكَ يُنَادَوۡنَ مِن مَّكَانِۭ بَعِيدٖ ﴾

(فصلت : ٤٤)

ความว่า : " และหากว่าเราได้ประทานอัลกุรอานมาเป็นภาษาอื่น แน่นอนพวกเขาจะกล่าวว่า ทำไมอายะฮฺทั้งหลายของอัลกุรอานจึงไม่ชัดแจ้งเล่า ? (อัลกุรอาน) เป็นภาษาต่างชาติและ นบี เป็นคนอาหรับกระนั้นหรือ ? จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) อัลกุรอานนั้นเป็นแนวทางที่เที่ยงแท้และเป็นการบำบัดแก่บรรดาผู้ศรัทธา ส่วนบรรดาผู้ไม่ศรัทธานั้น อัลกุรอานจะทำให้หูพวกเขาหนวกและนัยน์ตาของพวกเขาบอด ชนเหล่านี้จะถูกร้องเรียกจากสถานที่อันไกล "

(ฟุศศิลัต : 44)

10 อัลลอฮฺตรัสว่า :

﴿ وَلَقَدۡ نَعۡلَمُ أَنَّهُمۡ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُۥ بَشَرٞۗ لِّسَانُ ٱلَّذِي يُلۡحِدُونَ إِلَيۡهِ أَعۡجَمِيّٞ وَهَٰذَا لِسَانٌ عَرَبِيّٞ مُّبِينٌ ﴾

(النحل : ١٠٣)

ความว่า : " และโดยแน่นอนเรารู้ที่พวกเขากล่าวว่า แท้จริงสามัญชนคนหนึ่งสอนเขาภาษาที่พวกเขาพาดพิงไปถึงนั้น เป็นภาษาต่างถิ่น และนี่เป็นภาษาอาหรับที่ชัดแจ้ง "

(อันนะหฺลฺ : 103)

สองอายะฮฺข้างตนนี้ มีสามประเด็นสำคัญ ประเด็นแรกจากคำตรัสของอัลลอฮฺที่ว่า : " ولو جعلناه قرآنا أعجميا " คือ กุรอานนั้นไม่ใช่ภาษาอาหรับ อิมามอัลกุรฎุบีย์ได้อธิบายว่า " แน่นอนพวกเขา (อาหรับ) จะกล่าวว่า หากมิเช่นนั้นแล้วอายะฮฺทั้งหลายถูกอธิบายความชัดแจ้งด้วยภาษาของเราทั้งที่พวกเรานั้นเป็นอาหรับที่ไม่เข้าใจภาษาของอะอฺญัม(ต่างชาติ) ดังนั้นจึงชัดเจนว่าอัลลอฮฺได้ประธานอัลกุรอานลงมานั้นด้วยภาษาของพวกเขาเพื่อยืนยันว่าอัลกุรอานนั้นมีความหมาย

Prince of Songkla University Pattani Campus

มหัศจรรย์จริง ทั้งที่พวกเขาเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับภาษาอาหรับและบทกวีอาหรับประเภทร้อยกรองและร้อยแก้วนั้นยิ่งมากกว่าใคร ครั้น เมื่อพวกเขาไม่สามารถที่จะเลียนแบบอัลกุรอานได้แล้ว แน่นอนยิ่งเป็นหลักฐานที่บ่งบอกว่า อัลกุรอานนั้นมาจากอัลลอฮฺ และหากอัลกุรอานนั้นเป็นภาษาอะญัมแน่นอนพวกเขาจะกล่าวว่า เราไม่เข้าใจกับภาษานี้ " (al-Qurṭubiy,1373 : 15/329)

ประเด็นที่สอง คือ เมื่อยืนยันว่าอัลกุรอานเป็นเช่นนี้แล้ว แน่นอนอัลกุรอานนั้นเป็นภาษาอาหรับมิใช่ภาษาอะญัม เมื่อเปลี่ยนเป็นภาษาอื่นแล้วภาษานั้นมิใช่กุรอาน

ประเด็นที่สาม คือ คำตรัสของอัลลอฮฺที่ว่า : "أأعجمي وعربي" ท่านอะบู บักรฺ ท่านหัมซะฮฺ[9] และท่านอัลกิสาอีย์[10]ได้อ่านว่า"أَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ" ด้วยสองตัวฮัมซะฮฺที่ออกเสียงเบา (Ibn Zanjalah,1422 : 637) และคำ อัลอะญะมีย์ (اَلْعَجَمِيُّ) ในภาษาอาหรับนั้น คือ ผู้ซึ่งไม่ใช่อาหรับที่มีความคล่องและไม่มีความคล่อง และคำว่า อัลอะอฺญะมีย์ (اَلْأَعْجَمِيُّ) คือ ผู้ซึ่งมีความคล่องจากคนอาหรับและจากชาวต่างชาติ และคำว่า อัลอะอฺญัม (اَلْأَعْجَمُ) มีความหมายว่า ผู้ที่พูดไม่คล่องในภาษานั้น เป็นคำตรงกันข้ามจากคำว่า อัลฟะศีหฺ (اَلْفَصِيْحُ) ซึ่งมีความหมายว่า ผู้ที่พูดคล่องในภาษา ดังนั้นการอ้างถึงคำ อัลอะอฺญัม เป็นคำที่เน้นย้ำ เพราะผู้ที่เป็นคนอัลอะญะมีย์นั้น ซึ่บางครั้งมีความคล่องในภาษาอาหรับดังที่คนอาหรับอาหรับเองในบางครั้งก็ไม่มีความคล่องในภาษาของตน และการอ้างถึงคำ อัลอะอฺญะมีย์นั้น เป็นคำที่เน้นย้ำในความประจักษ์โวหารของความหมายจากอายะฮฺนั้นว่า : " أقرآن أعجمي " หมายถึง กุรอานนั้นมีความคล่อง หรือ ? ซึ่งเป็นประโยคคำถามเชิงคัดค้านหรือเชิงปฏิเสธ โดยปฏิเสธต่อผู้ที่กล่าวว่ากุรอานนั้นไม่มีความคล่อง (al-Qurṭubiy,1373 : 15/329)

---

[9] หัมซะฮฺ คือ หัมซะฮฺ เบ็น หับบีบ อัซซัยยาด อะบู อัมมาเราะฮฺ อัลกูฟีย์ เป็นผู้อยู่ใต้สังกัดของเผ่าตะมีม เป็นผู้มีความสมถะ มีความเชี่ยวชาญทางด้านอัลกุรอาน ภาษาอาหรับและมรดก ท่านกำเนิดปี ฮ.ศ. 90 และสิ้นชีวิตปี ฮ.ศ. 180 (Ibn Zanjalah,1422 : 59)

[10] อัลกิสาอีย์ คือ อะบู อัลหะสัน เบ็น หัมซะฮฺ เดิมเป็นชาวเปอร์เซียและเป็นผู้อยู่ใต้สังกัดของเผ่าอะสัด เป็นนักอ่านอัลกุรอานของเมืองกูฟะฮฺ มีความเชี่ยวชาญด้านการอ่านอัลกุรอาน ภาษาอาหรับ หลักไวยากรณ์อาหรับ มีความรู้เกี่ยวกับความหมายของอัลกุรอาน ท่านถือกำเนิดปีฮ.ศ.119 และสิ้นชีวิตปีฮ.ศ.189 ที่หมู่บ้านที่มีชื่อว่า บันวัยฮฺ (Ibn Zanjalah,1422 : 61)

Prince of Songkla University Pattani Campus

ท่านอัลหะสัน[11]ท่านอะบู อัลอาลิยะฮฺ[12] ท่านนัศรฺ เบ็น อาศิม[13] และท่านฮิชาม[14] รายงานจากท่านอิบนุอามิรฺ[15]อ่านว่า : " أَعْجَمِيٌّ " ด้วยฮัมซะฮฺตัวเดียว ซึ่งเป็นเคาะบัรฺ (ส่วนขยายคำ) (al- Dāniy,1416 : 156)

ความหมายของอายะนั้นว่า : " หากอัลกุรอานอายะฮฺทั้งหลายนั้นมีความชัดเจนแล้ว ซึ่งเป็นภาษาอาหรับที่คนอาหรับเข้าใจและอัลกุรอานบางคำนั้นเป็นภาษาอะอฺญัมผู้ที่ไม่ใช่อาหรับเข้าใจ " (al-Qurṭubiy,1373 : 15/329)

อิมามอัลกุรฎุบีย์กล่าวว่า ท่านสะอีด เบ็น ญุบัยรฺ[16]รายงานว่า " ชาวกุรอยชฺกล่าวว่า : หากอัลกุรอานนั้นลงมาด้วยภาษาอะอฺญัมและภาษาอาหรับ แน่นอนอาจจะมีในบางอายะฮฺนั้นคำอะอฺญัมและบางอายะฮฺนั้นคำอาหรับ ดังนั้นอายะฮฺก็ได้ประธานลงมา และในอัลกุรอานนั้นมีทุกภาษา เช่น คำว่า อัสสิญีล (السجيل) ดั้งเดิมนั้น คือ สินกฺ กีล (سنك كيل) หมายถึง ดินและหิน และคำว่า อัลฟิรเดาสฺ (الفردوس)ซึ่งเป็นภาษารูม เช่นเดียวกับคำว่า อัลกิสฏอส(القسطاس) (al-Qurṭubiy,1373 : 15/329)

---

[11] อัลหะสัน คือ อัลหะสัน เบ็น สะอีด อัลมะกฺบุรีย์ อะบู อัลอับบาส อัลอิบาดีย์ อัลบัศรีย์ อัลอัมรีย์ เป็นอิมามผู้มีความน่าเชื่อถือ ผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านการอ่านอัลกุรอาน ท่านได้ประพันธ์ตำราที่มีชื่อว่า มะอฺริฟะตุ อัลลามาต ท่านสิ้นชีวิตปี ฮ.ศ.371 (Ibn Zanjalah,1422 : 71)

[12] อะบู อัลอาลิยะฮฺ คือ เราะฟีอฺ เบ็น มะฮฺรอน อัรริยาหีย์ เป็นนักสอนการอ่านอัลกุรอาน นักท่องจำ นักอรรถาธิบายอัลกุรอานและเป็นอัลลุเฆาะวีย์กำเนิดที่เมืองเปอร์เซีย ท่านเสียชีวิตปีฮ.ศ.73 (al-Dhahbiy,1405 : 4/124)

[13] นัศรฺ เบ็น อาศิม คือ นัศรฺ เบ็น อะบี อาศิม อัลลัยษีย์ อัลกินานีย์ เป็นนักฟิกฮฺ เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวทางด้านภาษาอาหรับ เป็นหนึ่งในบรรดาลูกศิษย์ของอะบู อัลอัสวัด อัดดุอะลีย์ และนับเป็นหนึ่งในบรรดาอันนะห์วีย์ที่มีชื่อเสียงในสมัยของท่าน ท่านสิ้นที่เมืองอัลบัศเราะฮฺ ปี ฮ.ศ. 98 (al-Ziriklī,1992 : 8/24)

[14] ฮิชาม คือ ฮิชาม เบ็น อัมมารฺ อะบู อัลวะลีด อัสสัลมีย์ อัดดิมัชกีย์ เป็นอิมามของชาวเมืองดามัสกัด เป็นนักเทศนาธรรม นักหะดีษ นักการสอนแก่นักอ่านอัลกุรอาน และเป็นนักวินิจฉัย ท่านได้รับการศึกษาการอ่านอัลกุรอานจากท่าน อะยูบ เบ็น ตะมีม จากอุะรอก เบ็น คอลีด จาก สุวัยดฺ เบ็น อัลดุลอาซีซและจากบรรดาอุละมาอฺอื่นๆ ท่านกำเนิดปี ฮ.ศ. 153 และสิ้นชีวิตปี ฮ.ศ. 245 (Ibn Zanjalah,1422 : 56)

[15] อิบนุ อามีรฺ คือ อับดุลลอฮ อะบู อิมรอน อัลหะฆ์เศาะบีย์ เป็นอิมามของนักอ่านชาวเมืองชาม ได้รับความรู้การอ่านอัลกุรอานจากท่านอัลเคาะลีล เบ็น อะห์มัด จากอะบี อัดดัรดาอฺ จากอัลมุฆีเราะฮฺ เบ็น ชิฮาบและจากอุษมาน เบ็น อัฟฟาน ท่านมีอายุยืน ท่านถือกำเนิดปี ฮ.ศ. ที่ 8 และสิ้นชีวิตปี ฮ.ศ. 118 (Ibn Zanjalah,1422 : 55)

[16] สะอีด เบ็น ญุบัยรฺ คือ สะอีด เบ็น ญุบัยรฺ เบ็น ฮิชาม อัลอะสะดีย์ อัลวาละบีย์ เป็นหนึ่งในบรรดาตาบิอีน ท่านมีความเชี่ยวชาญทางด้านอัลกุรอาน นิติศาสตร์อิสลาม (ฟิกฮฺ) ท่านสิ้นชีวิตในปี ฮ.ศ 74 (al-Dhahbiy,1405 : 4/124)

Prince of Songkla University Pattani Campus

ชาวอัลหิญาซ ท่านอะบู อัมรฺ[17] ท่านอิบนุ ษักวาน[18]และท่านหัฟศิล[19]อ่านด้วยฮัมซะฮฺ อิสติฟฮาม อ่านด้วยเสียงเบาตามหลักการอ่านของพวกเขาและการอ่านที่ถูกต้อง คือ อ่านด้วยฮัมซะฮฺ อิสติฟฮาม (al-Dāniy,1416 : 156)

จากคำกล่าวที่กล่าวว่า อัสสิญีล (السجيل) อัลฟีรเดาสฺ (الفردوس) อัลกิสฏอส (القسطاس) และคำอื่นๆที่ปรากฏอยู่ในอัลกุรอานนั้น ซึ่งบ่งชี้ว่าอัลกุรอานมีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับถึงแม้ว่า คำดังกล่าวนั้นเกิดมีความคัดแย้งในบรรดาอุละมาอฺก็ตาม

1.2.2 อัลหะดีษที่เกี่ยวข้อง

หะดีษที่กล่าวถึงความสำคัญของภาษาอาหรับเกือบจะไม่ปรากฏเห็นในตำราหะดีษ นอกจากเป็นบางหะดีษที่ได้มีการพิพากษาว่าหะดีษนั้นอยู่ในระดับอ่อนและอ่อนมาก หรือเป็นหะดีษที่ถูกอุปโลกน์ขึ้น ซึ่งเป็นบทหะดีษที่บรรดาอุละมาอฺนำมาเป็นหลักฐานบ่งบอกถึงความสำคัญของภาษาอาหรับโดยมีหะดีษที่รายงานถึงความคล่องของท่านนบี ﷺ :

((أَنَا أَفْصَحُ الْعَرَبِ،بَيْدَ أَنِّي مِنْ قُرَيْشٍ، وَنَشَأْتُ مِنْ بَنِي سَعْدِ بْنِ بَكْرٍ))

(ابن الأثير،١٣٩٩ : ١/١٧٧)

Prince of Songkla University Pattani Campus

---

[17] อะบู อุมัรฺ คือ อิบนุ อุมัรฺ เบ็น อับดุลอาซีซ อัลอัชดีย์ อัลบัฆดาดีย์ อันนะห์วีย์ (al-Dāniy,1416 : 19) เป็นอิมามการอ่านอัลกุรอานและเป็นชัยคฺในสมัยของท่าน มีความน่าเชื่อถือและเชื่อมั่น ท่านมีความเชี่ยวชาญทางด้านการอ่านอัลกุรอานและหลักไวยากรณ์อาหรับ ท่านสิ้นชีวิตในปี ฮ.ศ. 246 (Ibn Zanjalah,1422 : 55)

[18] อิบนุ ษักวาน คือ อะบู อัมรฺ อับดุลลอฮฺ เบ็น อะห์มัด อัลฟิฮฺรีย์ อัดดิมัชกีย์ เป็นอิมามที่มีชื่อเสียงด้วยนักรายงานหะดีษที่มีความเชื่อถือ เป็นชัยคฺการอ่านอัลกุรอานของชาวเมืองชามและเป็นอิมามของมัสยิดเมืองดามัสกัด ท่านได้ประพันธ์ตำราที่มีชื่อว่า อักสามุ อัลกุรอาน วะญะวาบุฮา (أقسام القرآن وجوابها) ท่านถือกำเนิดปี ฮ.ศ. 173 และสิ้นชีวิตปี ฮ.ศ. 242 (Ibn Zanjalah,1422 : 57)

[19] หัฟศิน คือ หัฟศิน เบ็น สุไลมาน อะบู อัมรฺ อัลอะสะดีย์ อัลกูฟีย์ อัลบะซารฺ มีความเชี่ยวชาญทางด้านการอ่านอัลกุรอานและเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อในบรรดากลุ่มนักอ่านอัลกุรอานของอาศิม ท่านถือกำเนิดปี ฮ.ศ. 90 และสิ้นชีวิตปี ฮ.ศ. 180 (Ibn Zanjalah,1422 : 59)

ความว่า : " ฉัน คือ ผู้ที่มีความคล่องมากที่สุดของอาหรับ อย่างที่ว่า ฉันนั้นมาจากอาหรับกุรอยซฺ และฉันได้เติบโตในหมู่หลานของสะอฺดิ เบ็น บักรฺ[20] "

(Ibn al-Athīr,1399 : 1/177)

คำว่า บัยดะ (بَيْدَ) ในหะดีษข้างต้นนั้น อัลลุเฆาะวีย์กล่าวว่า สามารถอ่านได้เช่นกันว่ามัยดะ(مَيْدَ)[21] ซึ่งเป็นศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกับคำว่าบัยดะ(بَيْدَ) (al-Najār,n.d : 2/893)

รายงานจากท่านอิบนิ อุมัรฺ ﷺ กล่าวว่า ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวว่า:

((مَنْ يَحْسُنُ أَنْ يَتَكَلَّمَ بِالْعَرَبِيَّةِ فَلاَ يَتَكَلَّمْ بِالْفَارِسِيَّةِ فَإِنَّهُ يُوْرِثُ الْنِّفَاقَ))

(الحاكم،١٤١٣ : ٨٧/٤)

ความว่า : " ผู้ใดก็ตามที่สามารถพูดภาษาอาหรับได้อย่างดี จงอย่าพูดด้วยภาษาเปอร์เซีย แท้จริงผู้ที่พูดภาษาเปอร์เซียนั้น คือผู้ได้ทำการสืบทอดจากความบิดพริ้ว " [22]

(al-Ḥākim,1413 : 4/87)

นอกจากสองหะดีษข้างต้นแล้วยังมีหะดีษศอฮีฮฺที่ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวถึงความคล่องในการพูดภาษาอาหรับอย่างถูกต้องนั้นว่า :

---

[20] ลูกหลานของสะอฺดฺ พวกเขา คือ ลูกหลานของสะอฺดฺ เบ็น บักรฺ เป็นอาหรับที่มาจากตระกูลอาหรับผู้ที่สันจรรอบเมือง มักกะฮฺและมีลูกหลานของตระกูลกุรอยชสืบทอดความคล่องของภาษาอาหรับจากพวกเขา

[21] คำว่า มัยดะ (مَيْدَ) เป็นคำที่มีความหมายว่า อย่างที่ว่า ซึ่งเป็นความหมายเหมือนกับคำที่ว่าบัยดะ (بَيْدَ)

[22] ในสายรายงานของหะดีษมีอัมรฺ เบ็น ฮารูนนั้น บรรดานักหะดีษ (มุหัดดิษูน) ได้มีความเห็นที่แตกต่างเกี่ยวกับหะดีษ ท่านอัษษะฮฺบีย์กล่าวว่า ท่านอิบนุ มะฮฺดี อะห์มัด อะบู อะลี อันนัยสาบูรีย์และอันนะสาอีย์กล่าวว่า เป็นหะดีษที่ถูกละเลย (حديث متروك) ท่านยะห์ยากล่าวว่า ในสายรายงานมีอัมรฺ เบ็น ฮารูน ซึ่งเป็นผู้โกหก ท่านอะบู ดาวูดกล่าวว่า เป็นผู้ที่เชื่อถือไม่ได้ ท่านอะลีและอัดดารุกุฏนีย์กล่าวว่า เป็นหะดีษอ่อนมาก (ضعيف جدا) ท่านอิบนุ หิบบานได้กล่าวไว้ในตำราของท่านที่มีชื่อว่า อัษษิกอต อัลมุอัฏฏอลาต รายงานจากอิบนุ มุอีนว่า หะดีษนี้คงไม่มีปัญหาแต่อย่างใด (al-Dhahbiy,1405 : 3/228) ท่านชัยคฺ อัลบานีย์ได้กล่าวไว้ในหนังสืออัลสิลสิละฮ์ อัฏฏออีฟะฮฺของท่านหมายเลขหะดีษ 423 ว่า เป็นหะดีษที่อุปโลกน์ขึ้น (หะดีษเมาฎูอ)

Prince of Songkla University Pattani Campus

((إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْراً))

(الْبُخَارِيُّ،١٤٢٢ : ١٠/٢١٢)

ความว่า : " แท้จริงส่วนหนึ่งจากการประจักษ์โวหารนั้น คือ การสกดจิต "

(al-Bukhāriy,1422 : 10/212)

หะดีษข้างต้นมีประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษา คือ เรื่องของความหมายและการวิเคราะห์ประโยค ดังนั้นคำว่า อินนัะ " إِنَّ " เป็นพยัญชนะเตากีดมีหน้าที่ทำให้นัศบุนามและเราะฟูอฺเคาะบัรฺของมัน และ มิน (مِنْ) สามารถคาดหมายได้สองความหมาย หนึ่ง คือ มิน ตับอีฎิยะฮฺซึ่งมีความหมายว่า ส่วนหนึ่ง สอง คือ มิน บะยานิยะฮฺซึ่งมีความหมายว่า การอธิบายชนิด ดังนั้นถ้าจะคาดหมายของมินใน หะดีษเป็นมิน ตับอีฎิยะฮฺ ทำให้หะดีษนั้นมีความหมายว่า แท้จริงส่วนหนึ่งของการประจักษ์โวหารนั้น คือ การสกดจิต และถ้าหากจะคาดหมายว่าเป็นมิน บะยานิยะฮฺ ทำให้หะดีษนี้มีความหมายว่า ชนิดการประจักษ์โวหารทั้งหมดนั้น คือ การสกดจิต

คำว่า ละ (ลาม)ที่ติดกับคำสิหฺรอ (لسحرا) คือ ลาม อิบติดาอฺเป็นลามเตากีดที่มีความหมายว่า แท้จริงหรือแน่นอน สิหฺรอ เป็นนามของพยัญชนะอินนัะ และคำว่า ละสิหฺรอนั้น อัลลุเฆาะวีย์กล่าวว่า เป็นสำนวนภาพพจน์อุปมาเปรียบเทียบความหมายของหะดีษนั้นว่า การประจักษ์โวหารนั้น คือ เปรียบเสมือน การเล่ห์กล เพราะการเล่ห์กลนั้นทำให้มนุษย์เกิดความสนใจ (Ibn Ḥajar,1409 : 9/527)

คำว่า อัลบะยาน (البيان) ที่มีความหมายว่า การประจักษ์โวหารนั้น เป็นรากศัพท์มาจากคำกริยาที่สามารถกล่าวได้ตามการกระจ่ายคำ (تصريف) ทางภาษาอาหรับว่า บะยะนะ (بَيَنَ) หมายถึงทำให้แจ้ง หรือ บานะ บะยานัน (بَانَ بَيَاناً) หมายถึง แจ้งโดยประจักษ์ พหูพจน์กล่าวว่า อับยินาอฺ(أَبْيِنَاءٌ) และสมารถอ่านได้ด้วยกัสเราะฮฺบาอฺว่า อะบีนาอฺ (أَبِيْنَاءٌ) (al-Fairūz Abādiy,2007 : 2/212)

รายงานจากอะบู อัดดัรดาอฺกล่าวว่า :

((سَمِعَ النَّبِيُّ ﷺ رَجُلاً قَرَأَ فَلَحَنَ فَقَالَ اَرْشِدُوا أَخَاكُمْ فَقَدْ ضَلَّ))

(الحاكم،١٤١٣ : ٢/٤٧٧)

ความว่า : " จงให้ผู้คนเรียนรู้ภาษาอาหรับ เพราะแท้จริงภาษาอาหรับจะเพิ่มพูนสติปัญญาและเสริมสร้างคุณธรรมจริธรรม "

(al-Ḥākim,1413 : 2/477)

คำว่า " ฎ็อลล่า " (ضَلَّ) ซึ่งมีความหมายว่า หลงทางในหะดีษนั้น หมายถึง คือ อ่านผิดและหลงความเข้าใจ (เข้าใจผิดในความหมายที่ต้องถูก) อุละมาอฺส่วนหนึ่งนั้นได้หาพิสูจน์กับหะดีษนี้ ว่า ส่วนมากที่เกิดการเข้าใจผิดในบรรดาผู้คนอย่างแท้จริงนั้น เกิดการหลงเข้าใจผิดในภาษานั้นเอง นี่เป็นคำชี้แจงอย่างชัดเจนต่อความไม่คล่องที่เกิดขึ้นในระหว่างผู้คน

ท่านอุมัรฺ เบ็น อัลคอฏฏ็อบ[23] ﷺ ได้สั่งเสียแก่เจ้าหน้าปฏิบัติงานและข้าหลวงทุกท่านให้ความสำคัญต่อภาษาอาหรับ ซึ่งมีรายงานว่า ครั้งหนึ่งท่านได้เขียนหนังสือส่งไปยังอะบีมูซา อัลอัชอฺรีย์[24] ซึ่งเป็นข้าหลวงของท่านว่า :

" خُذِ النَّاسَ بِالْعَرَبِيَّةِ، فَإِنَّهَا تَزِيدُ فِي الْعَقْلِ، وتُثبتُ الْمُرُوءَةَ "

ความว่า : " ท่านจงคาดสอนมนุษย์ด้วยภาษาอาหรับ แท้จริงมันนั้นทำให้เพิ่มพูนสติปัญญาและทำให้บุคลิกภาพนั้นแน่นคง " ('Abd al-Razaq,1403 : 10/456)

เช่นเดียวกันท่านก็โกรธโมโหมากต่อความไม่คล่องในการพูดภาอาหรับนั้น ซึ่งมีรายงานหนึ่งว่า ครั้งหนึ่งท่านได้เดินเข้าไปหาข้าศึกกลุ่มหนึ่งกำลังยิงธนูและไม่ถูกเป้า และท่านก็ได้แนะนำและสำทับพวกเขาโดยพวกเขานั้นต้องการให้ท่านอุมัรฺไม่ชอบทำ หรือ เอาทบต่อการยิงธนูที่ไม่ตรงเป้า โดยที่พวกเขาพูดเพี้ยนแก่ท่านอุมัรฺ ﷺ ว่า :

" إِناَّ قَوْمٌ مُتَعَلِّمِيْنَ"

ความว่า : " แท้จริงพวกเรานั้น เป็นข้าศึกที่กำลังฝึกซ้อมอยู่ "

ซึ่งเป็นคำพูดแทนจากการพูดที่ถูกต้องและคล่องตามหลักของภาษาอาหรับที่ว่า :

" إِناَّ قَوْمٌ مُتَعَلِّمُوْنَ"

---

[23] อุมัรฺ เบ็น อัลคอฏฏ็อบ ท่าน คือ อะบู หัฟศิน เบ็น นุฟัยลฺ เบ็น อับดุลอุซซาย์ อัลกุเราะชีย์ อัลอะดะวีย์ กำเนิดหลังปีช้างสิบสามปี แห่งฮิจเราะฮฺศักราช เป็นที่รู้จักด้วยสมญานามว่า อัลฟารูกฺ เป็นเคาะลีฟะฮฺท่านที่สองของ เคาะลีฟะฮฺแห่งอิสลาม และเป็นหนึ่งในบรรดาเศาะหาบะฮฺที่ท่านนบีได้รับรองเป็นชาวสวรรค์ ท่านเสียชีวิตโดยชาฮีดปี ฮ.ศ. 23 เดือน ซุลฮิญญะฮฺ (Ibn al-Mubarrid,1420 : 1/131)

[24] อะบู มูซา อัลอัชอฺรีย์ คือ อับดุลลอฮฺ เบ็น กอยสฺ เบ็น สุลัยมฺ เบ็น อัฏฏ็อรฺ เบ็น หัรฺเบ็น อัตตะมีมิย์ เป็นอิมามผู้ทรงคุณวุฒิ เศาะหาบะฮฺของท่านนบี ﷺ เป็นนักฟิกฮฺ เป็นผู้สอนนักอ่านอัลกุรอาน ท่าน คือ หนึ่งที่ถูกนับเป็นผู้ที่อ่านให้ท่านนบีฟังและท่านเป็นผู้สอนอ่านให้แก่ชาวเมืองอัลบัศเราะฮฺ (Ibn al-Athīr,1409 : 4/121)

Prince of Songkla University Pattani Campus

ท่านอุมัรก็กล่าวว่า :

"وَاللهِ لَخَطَؤُكُمْ فِي لِسَانِكُمْ أَشَدُّ عَلَيَّ مِنْ خَطَئِكُمْ فِيْ رَمْيِكُمْ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ – ﷺ يَقُوْلُ: ((رَحِمَ اللهُ امْرَأً أَصْلَحَ مِنْ لِسَانِهِ))

ความว่า : " ขอสาบานต่ออัลลอฮฺ แท้จริงความผิดพลาดที่เกิดจากคำพูดของพวกท่าน ย่อมหนักหนาสำหรับฉันกว่าการขาเป้าผิด เพราะฉันได้ยินท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า : " อัลลอฮฺทรงให้ความเมตตาแก่ผู้ที่พยายามแก้ไขความผิดพลาดจากคำพูดเพี้ยนของเขา " (Yaqūt,n.d : 1/82)

ท่านกล่าวอีกว่า :

" عَلَيْكُمْ بِالْتَفَقُّهِ فِيْ الدِّيْنِ، وَالْتَفَهُّمِ لِلْعَرَبِيَّةِ، وَحُسْنِ الْعِبَارَةِ "

ความว่า : " จำเป็นแก่พวกท่านกับทำความเข้าใจในศาสนา ความเข้าใจภาษาอาหรับและการใช้สำนวนที่สละสลวย " (al-Mutaqiy,1401 : 1/111)

มีรายงานจากท่านเช่นกันว่า :

" تَفَقَّهُواْ فِيْ الْسُنَّةِ، وَتَفَقَّهُواْ فِيْ الْعَرَبِيَّةِ، وَأَعْرَبُواْ الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ عَرَبِيٌّ، وَلْيُعَلِّمْ أَبُوْ الْأَسْوَدِ أَهْلَ الْبَصْرَةِ الْإِعْرَابَ" (أي النحو)

ความว่า : " พวกท่านจงเข้าใจในสุนนะฮฺและในภาษาอาหรับ และจงอิอฺรอบ[25] อัลกุรอาน แท้จริงอัลกุรอานนั้น คือ ภาษาอาหรับและจงสอนเถิดอะบูอัลสวัดไวยากรณ์อาหรับแก่ชาวเมืองอัลบัศเราะฮฺ " ('Abd al-Razāq,1403 : 4/323)

อิบนุ หะญัรฺ[26]กล่าวว่า อัซซุบัรฺ เบ็น บักรฺได้รายงานในหนังสือ อันนัสบฺ(النسب) จากหะดีษของท่านอุะลี ﷺ ด้วยสายรายงานที่ดี (إسناد حسن) ว่า :

---

[25] อิอฺรอบ หมายถือ การวิเคราะห์คำในประโยค

[26] **อิบนุ หะญัรฺ คือ อะบู อัลฟัฎลฺ อะห์มัด เบ็น อุะลี เบ็น มุฮัมมัด เบ็น มุฮัมมัด เบ็น อุะลี อัลอัสเกาะลานีย์ ท่านเป็นหนึ่งผู้ที่มีความรู้ เป็นนักวิชาการแห่งอัลลอฮฺและเป็นนักหะดีษ ผู้ที่มีความยกย่องในสมัยของท่าน เป็นหนึ่งในบรรดาผู้ที่ฟื้นฟูสุนนะฮฺของท่านนบี ﷺ และลบล้างการอุตริ** (Ibn Ḥajar,1409 : 1/5)

Prince of Songkla University Pattani Campus

((أَوَّلُ مَنْ فَتَقَ اللهُ لِسَانَهُ الْعَرَبِيَّةَ الْمُبِيْنَةَ إِسْمَاعِيْلُ))

(ابن حجر،١٤٠٩ : ٦/٤٠٣)

ความว่า : " คนแรกที่อัลลอฮฺได้ทรงให้พูดภาษาอาหรับที่ชัดเจน นั้น คือ ท่านนบีอิสมาอีล عليه السلام "

(Ibn Ḥajar,1409 : 6/403)

ความสำคัญในการใช้ภาษาอย่างถูกต้องโดยเฉพาะการอ่าน และการรายงานตัวบทของ หะดีษทั้งถ้อยคำและการออกเสียงของมันนั้น เป็นเงื่อนไขสำคัญตามหลักการของอุละมาอฺที่ได้มีมติและเข้มงวดในการรายงาน เพราะการกล่าวรายงานหะดีษผิดทางหลักภาษานั้น ความหมายจากเพี้ยนไป สาเหตุดังกล่าวนี้ทำให้อุละมาอฺจึงเข้มงวดในการศึกษาภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นสิ่งที่ห่วงกลัวแก่ผู้รายงานนั้นจะกลายเป็นผู้ที่กล่าวเท็จต่อท่านนบี ﷺ และตกอยู่ในกลุ่มบุคคลที่ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า :

((مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّداً فَلْيَتَبَوَءْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ))

(مسلم،١٣٧٤ : ١/٦٧)

ความว่า : " ผู้ใดได้กล่าวคำเท็จแก่ฉันโดยเจตนา ผู้นั้นก็จะสร้างที่อยู่จากไฟนรก "

(Muslim,1374 : 1/67)

อะบู ฮุรัยเราะฮฺได้รายงานจากท่านนบี ﷺ กล่าวว่า :

((إِذَا قُلْتَ لِأَخِيْكَ يَوْمَ الْجُمْعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ : أَنْصِتْ، فَقَدْ لَغَيْتَ))

(مسلم،١٣٧٤ : ٣/٥)

ความว่า : " เมื่อท่านได้ตักเตือนเพื่อนของท่านขณะที่อิมามกำลังเทศนาอยู่ ท่านตักเตือนว่า เงียบเถิด แท้จริงนั้น ท่านก็ได้ทำเรื่องไร้สาระแล้ว "

(Muslim,1374 : 3/5)

Prince of Songkla University Pattani Campus

ศัพท์ที่ว่า ละฆอยตะ (لَغَيْتَ) ในหะดีษข้างต้นนั้น เป็นหนึ่งคำอาหรับที่นักบัญญัติศัพท์เทคนิคได้นำเข้าไปในเรื่องความหายของภาษาอาหรับเชิงภาษาศาสตร์ว่า ละฆอยตะ (لَغَيْتَ) เป็นศัพท์อาหรับที่ถูกต้องและคล่องซึ่งเป็นศัพท์ที่พูดกล่าวโดยท่านอะบูฮุรัยเราะฮฺ (Maḥmūd Fajāl,1417 : 96)

1.2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารประกอบการวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติ การศึกษา การผลิตตำราและบทบาทต่างๆของสีบะวัยฮฺทั้งเอกสารชั้นต้นและชั้นรองได้แก่

1.2.3.1 เอกสารเกี่ยวกับชีวปะวัติของสีบะวัยฮฺ

อิมามอัสสุยูฏีย์[27]ได้เล่าถึงเชื้อสายต้นตระกูลของสีบะวัยฮฺไว้ในตำราบุฆยะตุ อัลวุอาฮฺ (بُغْيَةُ الْوُعَاةِ) ว่า :

" عَمْرُو بنُ عُثْمانَ بنُ قَنْبَرٍ إمامُ الْبَصَرِيِّنَ سِيْبَوَيْهِ أَبُو بِشْرٍ أَوْ أَبُو الْحَسَنِ ، مَوْلَى بَنِي الْحَارِثِ ابنِ كَعْبٍ ، ثُمَّ مَوْلَى آلِ الرَّبِيْعِ بنِ زِيَادِ الْحَارِثِيِّ، وَلُقِبَ سِيْبَوَيْهِ ، وَمَعْنَاهُ رَائِحَةُ التُّفَاحِ"

ความว่า : " อัมรู บุตรของ อุษมาน บุตรของ กุมบัรฺนั้น เป็นอิมามของชาวอัลบัศเราะฮฺ ท่านคือ สีบะวัยฮฺ อะบู บิชรฺ หรือ อะบู อัลหะสัน เป็นผู้ที่อยู่ใต้สังกัดของเผ่า อัลหะรีษ เบ็น กะอฺบุ และต่อมาได้มาอยู่ภายใต้สังกัดของครอบครัวอัรรอบีอฺ เบ็น ซิยาดได้ถูกตั้งฉายาว่า สีบะวัยฮฺ ซึ่งมีความหมายว่า กลิ่นของแอปเปิ้ล " (al-Suyūṭiy,1326 : 229)

---

[27] อัสสุยูฏีย์คือ อัลหาฟิซฺ ญะลาลุดดีน อะบู อัลฟัฎลฺ อับดุรเราะห์มาน เบ็น อัลกะมาล อะบี บักรฺ เบ็น มุฮัมมัด เบ็น สาบิกุดดีน เบ็น อัลฟัครฺ อุษมาน เบ็น นาซิรุดดีน มุฮัมมัด สัยฟุดดีน คุฎรฺ เบ็น นัญมุดดีน อะบี อัศเศาะลาห์ อะยูบ เบ็น นาศิรุดดีน มุฮัมมัด เบ็น ชัยคฺ ฮัมมามุดดีน อัลฮัมมาม อัลคุฎูอยรีย์ อัลอัสยูฏ อัชชาฟีอีย์ ถือกำเนิดปี ฮ.ศ. 849 ท่านมีแนวคิดแบบสุนนีย์ อัชอฺะรีย์และชาฟีอีย์ ท่านมีความเชี่ยวชาญทางด้านฟิกฮฺ อรรถาธิบายอัลกุรอาน อัตตารีค อัลหะดีษ สำนวนโวหาร หลักไวยากรณ์และภาษาอาหรับ (al-Suyūṭiy,1404 :1/9-14)

Prince of Songkla University Pattani Campus

อัซซิริกลี[28]ได้กล่าวในตำราอัลอะอฺลามว่า " สีบะวัยฮฺ " เป็นคำที่มีความหมายเชิงอุปไมยว่า แอปเปิ้ลแห่งอาหรับ[29] ซึ่งมีความหมายตรงๆว่า รูปหล่อ (al-Ziriklī,1992 : 5/81)

สัมรออฺ ได้กล่าว[30]ว่า หลังจากสีบะวัยฮฺอพยพจากเมืองเกิดของท่านสู่เมืองอัลบัศเราะฮฺ เมื่องที่เจริญรุ่งเรืองด้วยวิชาความรู้ วัฒนธรรมและอื่นๆ ที่เต็มไปด้วยผู้นำอาวุโสจากบรรดาอุละมาอฺ นักฟิกฮฺ นักหะดีษ นักวรรณกรรมและอันนะห์วีย์ ซึ่งสีบะวัยฮฺได้เริ่มศึกษาหะดีษ ฟิกฮฺและภาษาอาหรับนั้น

รอฆิบ อัสสิรฺญานีย์ได้กล่าวถึงชีวประวัติของสีบะวัยฮฺ[31] ว่า :

" سِيبَوَيْهِ هُوَ عَمْرُو بنُ عُثْمَانَ بنُ قَنْبَر، أَبُو بِشْرٍ، إِمَامُ الْنُحاَةِ، حُجَّةُ الْعَرَبِ، وَأَوَّلُ مَنْ بَسَطَ عِلْمِ الْنَحْوِ وَصَاحِبِ الْكِتَابِ حُجَّةِ الْعَرَبِيَّةِ وَدَسْتُورِهاَ وَهُوَ فَارِسِيُّ الْأَصْلِ وُلِدَ "

ความว่า : " สีบะวัยฮฺ คือ อัมรู บุตรของอุษมาน บุตรของกุมบัรฺ อะบู บิชรฺ เป็นผู้นำในกลุ่มอันนะห์วีย์ เป็นที่อ้างอิงของชาวอาหรับและเป็นบุคคลแรกที่ขยายความศาสตร์ไวยากรณ์ภาษาอาหรับ เป็นผู้ที่ประพันธ์ ซึ่งเป็นที่อ้างอิงและเป็นธรรมนูญของภาษาอาหรับในขณะที่ท่านเป็นชาวเปอร์เซียโดยกำเนิด "

1.2.3.2 เอกสารเกี่ยวกับการศึกษาของสีบะวัยฮฺ

อิบนุ กุตัยบะฮฺ[32] ได้เล่าเหตุการณ์ที่เกิดการอ่านไม่ถูกต้องทางหลักภาษาอาหรับในหนังสือ อุยูน อัลอัคบารฺไว้ว่า :

---

[28] อัซซิริกลี คือ คอยรุดดีน เบ็น มะห์มูด เบ็น มุฮัมมัด เบ็น อะลี เบ็น ฟาริส ถือกำเนิดวันที่ 9 เดือนซุลฮิญญะฮฺ ปี ฮ.ศ.1310 ที่เมืองเบรูต ท่านเป็นนักเขียนแห่งเมื่องซีเรีย เป็นนักกวี และนักประวัติศาสตร์ ท่านเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหลายด้านโดยเฉพาะด้านวรรณกรรมอาหรับ และท่านเสียชีวิตปี ฮ.ศ.1396 เดือนซุลฮิญญะฮฺ (al-Ziriklī,1992 : 8/267)

[29] คำว่า แอปเปิลแห่งอาหรับนั้น เป็นคำอุปมาที่มีความหมายเปรียบเทียบจากคำว่า รูปหล่อ

[30] www.alhandasah.net (05/27/2004)

[31] www.islamstory.com (26/4/2006)

[32] อิบนุ กุตัยบะฮฺ คือ อะบู มุฮัมมัด อับดุลลอฮฺ เบ็น มุสลิม อัดดัยนูรีย์ ถือกำเนิดปี ฮ.ศ. 213 วันที่ 15 เดือนเราะญับ ที่เมืองกูฟะฮฺและเจริญเติบโตที่เมืองแบกแดด ท่านมีความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาอาหรับ หลักไวยากรณ์อาหรับ แนวการอ่าน อัลกุรอาน หะดีษ ฟิกฮฺและท่านเป็นอิมามผู้ทรงคุณวุฒ ท่านเสียชีวิต ปี ฮ.ศ. 276 (Ibn Qutaibah,1930 : 8)

Prince of Songkla University Pattani Campus

" سَمِعَ أَعْرَابِيٌّ مُؤَذِّناً يَقُولُ : أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولَ اللهِ بِنَصْبِ رَسُولَ فَقَالَ : وَيْحَكَ ! بِفِعْلٍ مَاذَا ؟..."

ความว่า : " ชายอาหรับชนบทท่านหนึ่งได้ฟังผู้ประกาศละหมาด (มุอัษฺยิน) ได้ประกาศชวนเชิญด้วยที่มีความว่า ข้าพเจ้าขอปฏิญานตนว่า แท้จริงมุฮัมมัดนั้น คือ ศาสดาทูตของอัลลอฮฺ ซึ่งอ่านด้วยสระนัศบฺ (نصب) ที่ตัวอักษรลาม (ل) โดยอ่านว่า เราะสูลลัลลอฮฺ (رسولَ الله) ชายอาหรับท่านนั้นจึงตำหนิว่า โอ้วิบัติแล้วเจ้า ถูกนัศบฺด้วยคำกริยาใดหรือ " (Ibn Qutaibah,1930 : 318)

ในทำนองเดียวกันสีบะวัยฮฺถูกตำหนิในขณะที่กำลังบันทึกและอ่านหะดีษของนบี ﷺ ที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้

อัลอุลัยมีย์กล่าวในตำรา เฏาะบะกอต อันนะห์วียีน วะ อัลลุเมาะวียีนว่า :

" ذُكِرَ سِيْبَوَيْهِ عِنْدَ أَبِي فَقَالَ : عَمْرُو بنُ عُثْمَانَ بنُ قَنْبَرٍ قَدْ رَأَيْتُهُ وَكَانَ حَدَثَ الْسِنِّ، كُنْتُ أَسْمَعُ فِي ذَلِكَ الْعَصْرِ أَنَّهُ أَثْبَتُ وَكَانَتْ فِي لِسَانِهِ حُسْبَةٌ وَنَظَرْتُ فِي كِتَابِهِ فَعِلْمُهُ أَبْلَغُ مِنْ لِسَانِهِ "

ความว่า : " มีคนกล่าวถึงท่านสีบะวัยฮฺต่อหน้าบิดาของฉัน ซึ่งบิดาของฉันได้ตอบว่า อัมรฺ เบ็น อุษมาน สีบะวัยฮฺ ที่จริงแล้ว ฉันเคยเห็นเขาในขณะที่เขายังมีอายุยังอ่อนวัยอยู่ ฉันได้ฟังในช่วงนั้นว่า เขาเป็นบุคคลที่มีความจำแม่นและขนลิ้นของเขาเสมือนมีอะไรอยู่หลังจากนั้น ฉันได้มีโอกาสพินิจตำราของเขา แท้จริงแล้วความรู้ของเขามีความหนักแน่นกว่าคำพูดของเขา " (al-Zubaidiy,n.d. : 63)

1.2.3.3 เอกสารเกี่ยวกับบทบาทต่างๆของสีบะวัยฮฺ

อิมามอัสสุยูฏีย์ได้กล่าวถึงการประพันธ์ตำราของสีบะวัยฮฺในตำราบุยะฮฺอัลวุอาฮ์ เช่นกันว่า :

" قِيْلَ لِيُونُسَ بَعْدَ مَوْتِ سِيْبَوَيْهِ : إِنَّ سِيْبَوَيْهِ صَنَّفَ كِتَابًا فِي أَلْفِ وَرَقَةٍ مِنْ عِلْمِ الْخَلِيْلِ ، فَقَالَ : وَمَتَى سَمِعَ سِيْبَوَيْهِ هَذَا كُلَّهُ مِنَ الْخَلِيْلِ ! جِيْئُونِي بِكِتَابِهِ ؛ فَلَمَّا رَآهُ قَالَ : يَجِبُ أَنْ يَكُوْنَ صَدَقَ فِيْمَا حَكَاهُ عَنِ الْخَلِيْلِ، كَمَا صَدَقَ فِيْمَا حَكَاهُ عَنِّي"

ความว่า : " มีคนบอกเล่าแก่ท่านยูนุส[33] หลังจากสีบะวัยฮฺสิ้นชีวิตแล้วว่า แท้จริงสีบะวัยฮฺได้แต่งตำราในประมาณ 1,000 หน้า ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้สืบทอดมาจากท่านอัลเคาะลีล ท่านยูนุสตอบว่า ได้หรือที่ท่านสีบะวัยฮฺได้ได้รับฟังทั้งหมดที่ได้กล่าวมาจากท่านอัลเคาะลีล ! จงนำตำราของเขาให้ฉันดูสิ เมื่อท่านยูนุสได้แลเห็นตำรานั้นแล้ว ท่านตอบว่า เป็นการแน่นอนว่าท่านทำถูกต้องแล้วในทุกสิ่งที่คัดลอกจากท่านอัลเคาะลีล เหมือนกับที่เขาได้ทำอย่างถูกต้องในสิ่งที่คัดลอกจากฉัน " (al-Suyūṭiy,1326 : 1/229)

อัรรอฟีอีย์[34] กล่าวถึงการตั้งชื่อตำราของสีบะวัยฮฺในหนังสือตารีค อัลอะดับ อัลอุะเราะบีย์ (تَارِيخُ الأَدَبِ الْعَرَبِيِّ) ว่า นี่ คือ สีบะวัยฮฺที่ได้ตั้งชื่อตำราของเขาว่า คัมภีร์ ไวยากรณ์ ซึ่งในตำรานั้น มีทั้งบทกวีอาหรับอันถูกต้องที่สุด และบทกวีที่มีอยู่ในตำราของเขานั้น มากถึง 1050 บทกวี (al-Rāfi'iiy,1394 : 1/353)

อิมามอัฏเฏาะบะรีย์ได้เล่าประวัติการศึกษาของสีบะวัยฮฺกับอาจารย์อัลเคาะลีล เบ็น อะห์มัด ในตำรา อัลอุมัม วา อัลมุลูกว่า สีบะวัยฮฺได้ศึกษาความรู้กับอัลเคาะลีล เบ็น อะห์มัด ยังสม่ำเสมอ และท่านอัลเคาะลีลนั้น ถือเป็นท่านแรกที่เขียนตำราเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ว่าด้วยฉันท์โคลอาหรับ ท่านถือเป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อท่านสีบะวัยฮฺที่ทำให้ได้รับความรู้ภาษาอาหรับ ท่านอัลเคาะลีลได้ให้ความยกย่องต่อความขยันของท่านสีบะวัยฮฺโดยหลายครั้งท่านจะกล่าวแก่ท่านสีบะวัยฮฺว่า ยินดีต้อบรับผู้ที่มาเยือนฉันที่ฉันไม่เคยมีความรู้สึกเบื่อหน่าย (al-Ṭabariy,1960 : 6/677)

ชัยคฺ อะห์มัด อัฏฏอนฏอวีย์ ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนที่ท่านสีบะวัยฮฺจะทำการโต้แย้งระหว่างเขากับอัลกิสาอีย์ไว้ในตำรา นัชอะตุ อันนะห์วิย์ (نَشْأَةُ النَحْوِ) ว่า ก่อนที่สีบะวัยฮฺจะโต้แย้งประเด็นหลักไวยากรณ์กับอัลกิสาอีย์นะห์วีย์แห่งกูฟะฮฺนั้น อัลฟะรออฺและอัลอะห์มัรฺ ซึ่งทั้งสองนั้นเป็นลูกศิษย์ของอัลกิสาอีย์ ท่านทั้งสองได้ถามสีบะวัยฮฺในหลายปัญหาเกี่ยวกับไวยากรณ์ ซึ่งเป็นคำถามเพื่อที่จะปกป้องอัลกิสาอีย์ในการเสวนา (al-Ṭanṭāwiy,n.d. : 52)

---

[33] ยูนุส เป็นอาจารย์ของสีบะวัยฮฺ

[34] อัรรอฟีอีย์ คือ มุศเฏาะฟาย์ ศอดิก อับดุลเราะซาก เบ็น สะอีด เบ็น อะห์มัด เบ็น อับดุลกฺอดีรฺ ถือกำเนิดปี ฮ.ศ. 1356 และเจริญเติบโตที่เมืองฏอนฏอ ได้รับตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาแห่งอิสลามในหลายจังหวัดของประเทศอียิปต์ ท่านมีความเชี่ยวชาญทางด้านวรรณคดีอาหรับโดยเฉพาะด้านการเขียนวรรณกรรม บทกวีและอื่นๆ ท่านเสียชีวิตปี ฮ.ศ.1356 ท่านมีอายุทั้งหมด 57 ปี (al-'Aryān,1375 : 23)

อิบนุ สีดะฮ์[35]ได้กล่าวถึงหลักไวยากรณ์ตามทรรศนะของสีบะวัยฮ์ในตำราเกาะวาอิด อัลลุเฆาะฮ์ อัลอะเราะบิยยะฮ์ (قواعد اللغة العربية) ไว้ว่า :

" وَأَمَّا بِضْعَةَ عَشَرَ فَبِمَنْزِلَةِ تِسْعَةَ عَشَرَ، وَبِضْعَ عَشْرَةَ كَتِسْعَ عَشْرَةَ "

ความว่า : "และส่วนประโยคคำว่า บิฎอฺตะ อฺะชัรฺ (بضعة عشر) มีสถานะความหมายเดียวกับคำว่า ติสอฺตะ อฺะชัรฺ ฉะนั้น คำว่า บิฎอฺะ อัชเราะฮฺ (بضع عشرة) มีความหมายเดียวกันกับคำว่า ติสอฺะตะ อัชเราะฮฺ[36] "(Ibn Sīdah,1993 : 14)

อิบนุฮิชาม[37]ได้บันทึกคำกล่าวของสีบะวัยฮ์ใน ตำรา อาวเฎาะห์ อัลมะสาลีก ว่า :

" إِذَا كَانَتِ الْإِسْتِفْهَامُ فِي جُمْلَةٍ مَعْطُوْفَةٍ بِالْوَاوِ أَوْ بِالْفَاءِ أَوْ ثُمَّ قُدِّمَتْ عَلَى الْعَاطِفِ "

ความว่า : "เมื่ออักษรที่ให้ความหมายเชิงคำถาม อัลอิสติฟฮาม (พยัญชนะคำถาม) อยู่ในประโยคเชื่อมหลังคำเชื่อมประโยค คือ ตัวเวาว์ (و) ฟาอฺ (فاء) หรือษุมม่า (ثم) จะนำหน้าอักษรเหล่านั้นนำหน้าประโยคเชื่อมตัวอักษรเชื่อมนั้นก่อนพยัญชนะอิสติฟฮาม " (Ibn Hishām,1412 : 22)

อัลลอฮฺตรัสว่า :

﴿ فَمَا لَكُمۡ فِي ٱلۡمُنَٰفِقِينَ فِئَتَيۡنِ وَٱللَّهُ أَرۡكَسَهُم بِمَا كَسَبُواْۚ أَتُرِيدُونَ أَن تَهۡدُواْ مَنۡ أَضَلَّ ٱللَّهُۖ وَمَن يُضۡلِلِ ٱللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُۥ سَبِيلٗا ﴾

(النساء : ٨٨)

---

[35] **อิบนุ สีดะฮฺ คือ** อฺะลี เบ็น อิสมาอีล ถือกำเนิดปี ฮ.ศ. 398 กำเนิดที่เมืองมุรสิยะฮฺ เจริญเติบโตในสภาพครอบครัวแห่งวิชาการความรู้ ท่านได้รับการศึกษาภาษาอาหรับจากบิดาของท่านเอง ท่านเป็นอิมามในวิชาหลักการอ่านอัลกุรอาน เป็นผู้ที่มีความเชื่อถือในการรายงานภาษาอาหรับ เป็นนักอรรถาธิบายอัลกุรอาน เป็นที่รู้จักด้วยนอบน้อมถ่อมตนและต่อสู้กับการอุตริในศาสนาอิสลาม ท่านเสียชีวิตปี ฮ.ศ.458 (Ibn Sīdah,1993 : 4)

[36] คำว่า บิฎอฺะตะ อฺะชะเราะ หรือ บิฎอฺะ อัชเราะฮฺ มีความหมาย ว่า จำนวนนับจาก 11 - 19

[37] **อิบนุ ฮิชาม คือ** อับดุลมะลิก เบ็น ฮิชาม อะบู มุฮัมมัด อับดุลมะลิก เบ็น อะยูบ อัลหิมยะรีย์ ถือกำเนิดปี ฮ.ศ. 508 ท่านเป็นนักเขียนประวัติศาสตร์แห่งเมืองอัลบัศเราะฮฺและเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวพงศ์พันธ์สายตระกูลและภาษาอาหรับ ท่านเสียชีวิตปี ฮ.ศ. 581 (Ibn Hishām,1412 : 1/17-19)

Prince of Songkla University Pattani Campus

ความว่า : “ มีอะไรเกิดขึ้นแก่พวกเจ้ากระนั้นหรือที่พวกเจ้าได้กลายเป็นสองพวก ในกรณีบรรดามุนาฟิกเหล่านั้น[38]และอัลลอฮฺได้ทรงให้พวกเขากลับสู่สภาพเดิมแล้ว[39] เนื่องด้วยสิ่งที่พวกเขาโดยขวนขวายไว้[40] พวกเจ้าต้องการที่จะแนะนำผู้ที่อัลลอฮฺได้ทรงให้หลงผิดไปแล้วกระนั้นหรือ และผู้ใดที่อัลลอฮฺทรงให้หลงผิดไปแล้ว เจ้าก็จะไม่พบทางใดๆ สำหรับเขาเป็นอันขาด ”

(อันนิสาอฺ : 88)

คำว่า ฟะมาละกุม (فما لكم) ในอายะฮ์ มีตัวอักษรฟาอฺ (ف)ได้นำหน้าตัวอักษรอิสติฟฮาม คือ ตัวอักษรจากคำว่า “ ما ” ซึ่งเป็นประโยคเชื่อมกับประโยคในอายะฮฺก่อนหน้านี้ ปรากฏว่าตัวฟาอฺ (ف) นำหน้าอักษรที่ให้ความหมายคำถาม

รอมะฎอน อับดุลอัตตะว๊าบได้กล่าวถึงการออกเสียงตามทรรศนะของสีบบะวัยฮฺในหนังสือ อัลมัดคอล อิลา อิลมิ อัลลุเฆาะฮฺ วา มะนาฮิจ อัลบะห์ษีย์ อัลลุฆอวีย์ ไว้ว่า วิธีการจัดลำดับการออกเสียงตัวอักษรอาหรับต่างๆตามทัศนะของสีบะวัยฮฺนั้นว่า :

" ء ا ه ع ح غ خ / ق ك / ج ش ي ض / ل ر ن / ط د ت / ص ز س / ظ ذ ث / ف ب م و "

ความว่า : “ ฮัมซะฮฺ ฮาอฺ อัยนฺ ฆีม หาอฺ / กฺอฟ กาฟ / ญีม ชีน ยาอฺ ฎอฎ / ลาม รออฺ นูน / ฎออฺ ดาล ตาอฺ / ศอด ซัยฺ สีน / ซฺออฺ ฺราล ษาอฺ / ฟาอฺ บาอฺ เวาว์ ” (‘Abd al-Tawwāb,1417 : 16)

เป็นลำดับการออกเสียงที่สีบะวัยฮฺมีความเห็นต่างกับทัศนะอาจารย์ของท่านอัลเดาะลีล เบ็น อะห์มัด อัลฟะรอฮีดีย์ ซึ่งลำดับการออกเสียงของท่าน คือ :

---

[38] หมายถึง ชาวมักกะฮฺกลุ่มหนึ่งได้แสดงตนว่าศรัทธาต่อท่านนบี ﷺ แต่พวกเขาไม่ยอมอพยพออกไปมะดีนะฮฺได้เยี่ยมบรรดาผู้ศรัทธาคนอื่นๆ ในการนี้ทำให้บรรดาผู้ศรัทธาซึ่งอยู่ที่มะดีนะฮฺมีความเห็นแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่า ไม่ควรจะตัดสัมพันธ์และสู้รบกับพวกที่ได้เคยแสดงตนว่าเป็นผู้ศรัทธาต่อท่านนบี แต่อีกฝ่ายหนึ่งรู้ถึงสภาพของพวกเขาดี จากการปฏิบัติที่เป็นศัตรูของพวกเขาจึงเห็นว่า พวกนี้มิได้ศรัทธาจริงและได้ปฏิเสธศรัทธาไปแล้ว

[39] ให้พวกเขากลับเป็นผู้ปฏิเสธดั้งเดิม

[40] เนื่องจากการกระทำของพวกเขาเอง

Prince of Songkla University Pattani Campus

" ع ـ ح ـ ه ـ خ ـ غ ـ ق ـ ك ـ ج ـ ش ـ ض ـ ص ـ س ـ ز ـ ط ـ
ت ـ د ـ ظ ـ ذ ـ ث ـ ر ـ ل ـ ن ـ ف ـ ب ـ م ـ ي ـ و ـ ا "

ความว่า : " ลำดับการออกเสียงของท่านอัลเคาะลีลนั้น คือ อัยนฺ หาอฺ ฮาอฺ คออฺ ฆีนฺ กฺอพ กาฟ ญีม ชีน ฎอด ศอด สีน ซัยย์ ฏออฺ" (al-Khalil,1424 : 1/3-5)

1.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุไลมาน ยูซุฟ คอฏิร์ (Sulaimān Yusūf,2004 : 4) ผู้ทำวิจัยเรื่อง วิธีการอ้างอิงหลักฐานของสีะบวัยฮฺจากอัลกุรอาน พบว่า การโต้ตอบคัดค้านโดยผู้ร่วมสมัยเดียวกับสีบะวัยฮฺต่อตำราสีบะวัยฮฺนั้น สามารถแบ่งและลบล้างด้วยความที่ว่า แท้จริงตำราของสีบะวัยฮฺ ถือเป็นฐานการศึกษาไวยากรณ์ที่สอดคล้องกันมากกับสิ่งที่มีการใช้อยู่ในยุคปัจจุบัน ฉะนั้นการตำหนิต่อตำราของสีบะวัยฮฺอาจจะมองในมุมกลับที่สะท้อนถึงประโยชน์ที่แสดงถึงความสามารถของท่านสีบะวัยฮฺมีความกล้าที่จะคิดนอกกรอบจากสิ่งที่เป็นองค์ความรู้ด้านภาษาที่แพร่หลายในสมัยนั้น ซึ่งทำให้นักปราชญ์และนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาได้ยกย่องและสรรเสริญท่านสีบะวัยฮฺ ซึ่งเป็นแง่มุมที่คนรุ่นหลังควรจะศึกษา

กล่าวถึงชื่อของสีบะวัยฮฺ สามารถกล่าวได้ว่า เป็นชื่อที่เป็นสัญลักษณ์ที่สามารถแทนชื่อของศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับ ซึ่งต่อมาหากต้องการยกย่อง หรือสรรเสริญผู้เชี่ยวชาญด้านหลักไวยากรณ์ก็จะนามแทนว่า ท่านสีบะวัยฮฺ

ในงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยยังได้กล่าวอ้างถึงคำกล่าวของท่านศออีด บุตรของท่านอะห์มัด อัลญิซยานีย์ที่ได้กล่าวถึงความมหัศจรรย์ของตำราในเชิงหลักภาษาที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระอย่างครบถ้วนสมบูรณ์มี 3 เล่มเท่านั้น หนึ่งในนั้น คือ ตำราของสีบะวัยฮฺ

ขณะเดียวกันผู้วิจัยยังได้ตั้งข้อสังเกตที่เป็นเชิงลบที่เกิดจากแนวคิดของท่านสีบะวัยฮฺที่ได้อ้างอิงอายะฮฺอัลกุรอานถึงพัฒนาการเชิงภาษา เช่น

1 แนวคิดของสีบะวัยฮฺที่เกี่ยวกับสันทศาสตร์และหลักการอ่านอัลกุรอานที่ถือเป็นวิธีการเฉพาะของท่านทำให้เกิดความคลางแคลงในวิธีการอ่านและที่มาของเสียงที่มีอยู่มาก่อนท่าน

2 แนวคิดของสีบะวัยฮฺยึดติดกับแนวของฝ่ายนักวิชาการ หรือผู้รู้สายรายงานเมืองอัลบัศเราะฮฺฝ่ายเดียว

3 แนวคิดของสีบะวัยฮฺ นำมาซึ่งการเห็นด้วยกับการอ่านอัลกุรอานโดยไม่ต้องยึดติดกับวิธีการอ่านที่ถือเป็นสิ่งที่มีการถ่ายทอดเฉพาะในหมู่นักวิชาการผู้รู้เฉพาะด้านที่เป็นมติเอก

Prince of Songkla University Pattani Campus

ฉันท์ว่าแล้วว่า มาเป็นเห็นดีกับอ่านที่สอดคล้องกับหลักภาษา ถึงแม้ว่าจะแตกต่างจากลักษณะการอ่านที่ถือเป็นการรับเฉพาะตามแนวทางของเราะสูลก็ตาม

4 แนวคิดของสีบะวัยฮฺ ชี้นำเห็นได้ในบางคราวที่แปลกแยกของกลุ่มเล็กๆจะดีกว่าวิธีการอ่านที่แพร่หลายที่เป็นการอ่านของมหาชน

5 แนวคิดของสีบะวัยฮฺเป็นแนวคิดที่ส่อแสดงถึงการตำหนิและประดมผู้ที่เห็นต่างจากตน ถึงแม้ความอ่อนของการอ่านดังกล่าวเกิดจากความสลับสับซ้อนของกรณีหลังเกิดจากความผิดพลาดก็ตาม

ในวิจัยชิ้นนี้ ยังได้นำเสนอเรื่องที่เกี่ยวกับการกำเนิดการพัฒนาและพัฒนาการของศาสตร์ว่าด้วยไวยากรณ์ที่มีอยู่อย่างมากในคัมภีร์อัลกุรอานทั้งที่เป็นแนวการอ่านและหลักการที่เกี่ยวข้องกับหลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับและพัฒนาการของไวยากรณ์ที่มีอยู่ในตำราของท่านสีบะวัยฮฺที่ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า เพราะด้วยเหตุของความเพี้ยนและการอ่านผิดที่เกิดขึ้นในสังคมอาหรับ ทำให้เกิดประกายแนวคิดที่จะจัดระบบและกฎเกณฑ์ด้านภาษาโดยกำเนิดขึ้นครั้งแรกโดยบุคคลที่เป็นชาวอาหรับโดยกำเนิด ท่านก็คือ ท่าน อะบู อัลอัสวัด อัดดุอะลีย์ และต่อมาด้วยสาเหตุเดียวกันในสังคมอาหรับในสมัยของสีบะวัยฮฺที่ทำให้ท่านมุ่งมั่นยังแน่วแน่ในการที่ประพันธ์ตำราที่สังถยานหลักการและกฎเกณฑ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับภาษาอาหรับอย่างขนานใหญ่

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงความผูกพันระหว่างหลักไวยากรณ์กับแนวการอ่านอัลกุรอานและการอรรถาธิบาย และในบทสุดท้ายผู้วิจัยได้กล่าวถึงหัวข้อย่อยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องประวัติและตำราของสีบะวัยฮฺ เรื่องความเห็นที่เป็นเอกฉันท์ของอันนะห์วียูนในการอ้างอิงอายะฮฺอัลกุรอานและแนวการอ่าน อัลกุรอาน โดยผู้วิจัยได้สรุปอธิบายว่า สีบะวัยฮฺได้ให้ความชัดเจนในแนวทางการอ้างอิงหลักฐานจากอายะฮฺอัลกุรอาน ดังที่สีบะวัยฮฺกล่าวเองว่า :

" الْقِرَاءَةُ لَا تُخَالِفُ ؛ لِأَنَّ الْقِرَاءَةَ سُنَّةٌ "

ความว่า : " วิธีการอ่านนั้น ไม่ได้ขัดแย้งในตัวของมัน เพราะการอ่านนั้น เป็นวิธีทางตามวิธีการอ่านของท่านนบี "

เอกสารงานวิจัยดังกล่าวนี้มีประเด่นที่แตกต่างและสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์นี้ คือ เอกสารงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดต่างๆที่เป็นแนวคิดที่คัดค้านหรือตอบโต้ต่อสีบะวัยฮฺ และได้เสนอแนวคิดที่ลบล้างคัดค้านต่อแนวคิดของสีบะวัยฮฺในการอ้างอิงหลักฐานทั้งอัลกุรอานและอัลหะดีษ ในส่วนวิทยานิพนธ์เล่นนี้ ผู้วิจัยไม่ได้เสนอแนวคิดใดๆเหมือนกับเอกสารงานวิจัยดังกล่าว นอกจากได้กล่าวถึงแนวทางการอ้างอิงหลักฐานของสีบะวัยฮฺ แม้ว่าจะเป็นหลักฐานจากอัลกุรอาน หรือ อัลหะดีษที่เป็นการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับในด้านการประพันธ์ตำรา

นอกจากนั้นแล้วก็ได้นำเสนอสำนวนของสีบะวัยฮฺที่ท่านได้กล่าวไว้ในตำรา ซึ่งเป็นสำนวนหะดีษ โดยที่ผู้วิจัยได้นำตัวบทหะดีษดังกล่าวมาอธิบายว่า นั้น คือ หะดีษที่ปรากฏในตำราของสีบะวัยฮฺ ซึ่งเป็นที่สอดคล้องกับเอกสารงานวิจัยนี้ที่ผู้วิจัยนั้นได้นำสำนวน หะดีษนี้เช่นกัน ยกเว้นผู้วิจัยนั้นมิได้กล่าวว่าหะดีษดังกล่าวนั้น ใครผู้ใดเป็นผู้รายงานโดยที่ต่างจากวิทยานิพนธ์นี้ คือ ผู้วิจัยได้กล่าวผู้รายงานหะดีษที่ได้นำมาเสนอไว้

ชัยคฺ ริฎอ นัญฟีย์ (Shaikh Riḍa al-Najfiy,2006 : 3-4) ผู้ทำวิจัยเรื่องอิทธิพลของ สีบะวัยฮฺต่อการกำเนิดวิชาสำนวนโวหาร ซึ่งค้นพบว่า สำนวนโวหารแนวทางสีบะวัยฮฺที่ปรากฏเห็นในตำราของท่านนั้นประกอบด้วยเรื่องอรรถศิลป์ (علم المعاني) เรื่องประจักษ์โวหาร (علم البيان) และเรื่องวิจิตโวหาร[41] (علم البديع)

นักสำนวนโวหารบางท่านที่กล่าวถึงความสำคัญ ประวัติและความเป็นมาของวิชาสำนวนโวหารนั้น ได้ยกย่องสำนวนโวหารที่อิงอยู่ในตำราของสีบะวัยฮฺ เช่น ท่านอับดุลกอฮิรฺ อัลญุรญานีย์นักสำนวนโวหาร ท่านหนึ่งที่ได้สังเกตและศึกษาตำราของท่านสีบะวัยฮฺและพบว่าตำราของสีบะวัยฮฺ นอกจากจะกล่าวถึงหลักไวยากรณ์แล้วยังครอบคลุมด้วยความรู้เรื่องสำนวนโวหารหลายเรื่อง เช่น เรื่องการสลับตำแหน่งของคำในประโยค[42] (التقديم والتأخير) เรื่องของอุปลักษณ์ที่ถูกละ (المجاز بالحذف) เรื่องของอุปลักษณ์เชิงปัญญา (المجاز العقلي) เรื่องภาพพจน์อุปมา (การเปรียบเทียบลักษณะเปรียบเปรย) (التشبيه التمثيل) และเรื่องอื่นๆ ซึ่งบางเรื่องนั้นจะได้กล่าวต่อไปในบทบาทของสีบะวัยฮฺ

เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสอดคล้องกับวิทยานิพันธ์เล่มนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวถึงบทบาทในการสร้างอิทธิพลของสีบะวัยฮฺต่อการกำเนิดศาสตร์สำนวนโวหาร ซึ่งเป็นที่สอดคลองกันเกี่ยวกับการนำตัวอย่างเกี่ยวกับสำนวนโวหาร ยกเว้นมีความแตกต่างในวิธีการนำเสนอตัวอย่าง ซึ่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยไม่ได้นำตัวอย่างทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในตำราของสีบะวัยฮฺ นอกจากบางตัวอย่างและผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างด้วยตนเองเพื่อสนับสนุนต่อตัวอย่างของสีบะวัยฮฺได้นำมาไว้ในตำราพร้อมอธิบายตัวอย่างนั้นตามแนวคิดและความเห็นของนักสำนวนโวหารที่ได้อธิบายในเรื่องหลักสำนวนโวหารตามตำราสำนวนโวหารที่ปรากฏมีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ตำรา บุฆยะฮฺ อัลอีฎอฮฺ ตำราอัลบะลาเฆาะฮฺ อัลวาฎิฮฺและตำราสำนวนโวหารอื่นๆที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นอ้างอิง

---

[41] คำว่า อรรถศิลป์ ประจักษ์โวหารและวิจิตโวหารนั้น เป็นสามสาขาวิชาของวิชาสำนวนโวหาร

[42] หมายถึง การสลับประโยคระหว่างกริยากับประธาน หรือ อื่นๆ อาจจะสลับให้ประธานนำหน้ากริยา ในเรื่องสำนวนโวหารเมื่อมีการสลับประโยคเช่นนั้นแล้ว ความหมายของประโยคนั้น จะมีความหมายที่หลากหลายมาก

Prince of Songkla University Pattani Campus

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1 เพื่อศึกษาชีวประวัติของสีบะวัยฮฺ

2 เพื่อศึกษาสภาพภาษาอาหรับยุคสมัยสีบะวัยฮฺ

3 เพื่อศึกษาลักษณะตำราของสีบะวัยฮฺ

4 เพื่อศึกษาบทบาทของสีบะวัยฮฺในการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับ

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1 จะได้ทราบถึงชีวประวัติของสีบะวัยฮฺ

2 จะได้ทราบถึงสภาพภาษาอาหรับยุคสมัยสีบะวัยฮฺ

3 จะได้ทราบถึงลักษณะตำราของสีบะวัยฮฺ

4 จะได้ทราบถึงลักษณะการพัฒนาการศึกษาของสีบะวัยฮฺ

5 จะได้ทราบถึงบทบาทของสีบะวัยฮฺที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับ

6 เพิ่มความรู้และประสบการณ์ด้านการวิจัยแก่ผู้วิจัยเอง

7 เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษา ผู้ค้นคว้าและผู้สนใจภาษาอาหรับทั่วไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์และเป็นวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตดังนี้

1 ศึกษาชีวประวัติของสีบะวัยฮฺตั้งชื่อเชื้อสายตลอดถึงการสิ้นชีวิตของท่าน

2 ศึกษาคุณลักษณะต่างๆ เกี่ยวกับตำราของสีบะวัยฮฺ เริ่มตั้งแต่ความสำคัญ ประวัติความเป็นมา หลักฐานต่างๆ สำนวน การอ่าน การศึกษา การอธิบายโดยบรรดาอุละมาอฺร่วมถึงประวัติการตีพิมพ์ของตำราและตัวอย่างของประเด็นต่างๆที่ปรากฏในตำรา

3 ศึกษาสภาพภาษาอาหรับยุคสมัยสีบะวัยฮฺ ซึ่งจะกล่าวถึงความเป็นของภาษาอาหรับยุคสีบะวัยฮฺตามประวัติศาสตร์ตลอดถึงคุณลักษณะและการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับด้านต่างๆโดยสังเขป

Prince of Songkla University Pattani Campus

4 ศึกษาบทบาทของสีบะวัยฮฺด้านการพัฒนาการศึกษา การประพันธ์ตำรา การโต้แย้งและด้านการสร้างผลงาน หรือ อิทธิพลให้คุนรุ่นหลังได้พัฒนาต่อไป

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1 ความหมายของอัลกุรอานที่เป็นภาษาไทยซึ่งใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ใช้อัลกุรอานฉบับแปลของสมาคานักเรียนเก่าอาหรับ เผยแผ่โดยศูนย์กษัตริย์ฟะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮฺ อัลมุเนาวเราะฮฺ ประเทศซาอุดิอาระเบีย

2 การอ้างอิงอัลกุรอาน จะใช้ชื่อสูเราะฮฺ (บทในคัมภีร์อัลกุรอาน) และอายะฮฺ (โองการ) เช่น อัลบะเกาะเราะฮฺ :14) หมายถึง สูเราะฮฺอัลบะเกาะเราะฮฺ อายะฮฺที่ 14

3 การอ้างอิงตำราวิชาการต่างๆ จะเน้นหนังสือ หรือตำราเกี่ยวกับภาษาอาหรับชั้นต้นเป็นหลักและตามมาด้วยตำราชั้นรอง

4 การแปลข้อความอาหรับและการคำประพันธ์ จะยึดหนังสือที่แปลบทประพันธ์อาหรับและบางคำจะดูคำแปลจากพจนานุกรมไทยอาหรับ อาหรับมลายูอาหรับ หรือ พจนานุกรมอาหรับกับอาหรับโดยที่จะให้ผู้เชี่ยวชาญพิสูจน์ตรวจทานความถูกต้องในการแปล

5 จะใช้สัญลักษณ์ ﷺ เป็นคำต่อท้ายชื่อของเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ

6 จะใช้สัญลักษณ์ عليه السلام เป็นคำต่อท้ายชื่อบรรดาเราะสูลก่อนนบีมุฮัมมัดและบรรดาเทวทูต (มะลาอิกะฮฺ)

7 จะทับศัพท์คำอาหรับคำว่า อันนะห์วีย์ แทนคำว่า นักไวยากรณ์หนึ่งคน

8 จะทับศัพท์อาหรับคำว่า อันนะห์วิยูน หรือ อันนุหาฮ์ แทนคำว่า บรรดานักไวยากรณ์

9 จะทับศัพท์อาหรับคำว่า อัลลุเฆาะวีย์ แทนคำวว่า นักภาษาศาสตร์คนหนึ่ง

10 จะทับศัพท์อาหรับคำว่า ลุเฆาะวิยูน แทนคำว่า บรรดานักภาษาศาสตร์

11 การปริวรรตอักษรอาหรับไทย ใช้การปริวรรตอักษรของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

12 จะทับศัพท์บางคำอาหรับ เมื่อคำนั้นไม่มีการแปลเป็นภาษาไทย และจะอธิบายในเชิงอรรถ

13 จะใช้ สัญลักษณ์ ( ) ในการเสริมคำอธิบายจากผู้วิจัยเองในตัวบทคำกล่าวที่ได้อ้างอิงมาจากคำกล่าวของอุละมาอฺ

Prince of Songkla University Pattani Campus

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาท	หมายถึง การแสดงผลงาน การจัดทำกิจกรรมโดยสร้างสิ่งที่ยังไม่ปรากฏให้ปรากฏขึ้นโดยบุคคล หรือ การสร้างผลงานที่เด่นและการวางพื้นฐานที่ปลีกแยกจากคนอื่นๆ ในการพัฒนาภาษาอาหรับ
สีบะวัยฮฺ	หมายถึง ฉายานามของชาวเปอร์เซีย
การพัฒนาการศึกษา	หมายถึง การแสวงหาความรู้ตามสภาพความเป็นจริงที่ถูกต้องโดยจัดวางพื้นฐานให้สมบูรณ์เพื่อแก้ปัญหาความไม่ถูกต้องที่เกิดขึ้นในภาษาอาหรับ หรือ การปรับปรุงพื้นฐานภาษาอาหรับที่มีอยู่แล้วโดยปรับและวางพื้นฐานให้สมบูรณ์
ภาษาอาหรับ	หมายถึง หลักไวยากรณ์ หรือหลักภาษาอาหรับและสำนวนโวหาร
เบ็น	หมายถึง คำมาจากภาษาอาหรับ มีความหมายเป็นภาษาไทยว่า “บุตร”

1.8 วิธีดำเนินการวิจัย

1.8.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ เป็นงานวิจัยประวัติศาสตร์ที่พยายามศึกษาชีวประวัติและบทบาทการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับของสีบะวัยฮฺ ซึ่งจะใช้วิธีการศึกษาทางประวัติศาสตร์และบรรยายโดยศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เกี่ยวกับชีวประวัติ สภาพภาษาอาหรับสมัยสีบะวัยฮฺ ลักษณะการประพันธ์ตำราและบทบาทของท่านในการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับ

Prince of Songkla University Pattani Campus

1.8.2 แหล่งข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 3 แหล่ง คือ

1.8.2.1 เอกสารปฐมภูมิ

(1) คัมภีร์อัลกุรอาน อายะฮฺต่างๆที่ระบุเกี่ยวกับภาษาอาหรับของสืบะวัยฮฺได้นำมาเป็นหลักฐานในการพัฒนาภาษาอาหรับ

(2) หนังสือชีวประวัติที่มีการบันทึกชีวประวัติบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ทั้งที่เป็นหนังสือชีวประวัติเกี่ยวกับนักปราชญ์ต่างๆ โดยเฉพาะชีวประวัติของบรรดาอันนะห์วีย์และลุเฆาะวีย์ อย่างเช่น หนังสืออักขรานุกรมชีวประวัติที่บันทึกชีวประวัติบุคคลสำคัญ รายละเอียดเกี่ยวกับการกำเนิด การศึกษา บทบาทต่างๆ สภาพครอบครัว หน้าที่การงานและผลงานดีเด่น เป็นต้น หรือ หนังสือนามา นุกรม ที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชื่อบุคคลสำคัญ สถานที่ หรือหน่วยงานต่างๆ เช่น องค์การ สมาคม สถานศึกษา เป็นต้น

1.8.2.2 เอกสารทุติยภูมิ

(1) หนังสือ หรือ เอกสารที่อธิบายถึงชีวประวัติ และบทบาทของอัลลุเฆาะวีย์และอันนะห์วีย์

(2) หนังสือหลักไวยากรณ์อาหรับ (كتب النحو)และหนังสือภาษาอาหรับ (كتب اللغة العربية) ที่บันทึกเกี่ยวกับหลักไวยากรณ์อาหรับและเกี่ยวกับภาษาอาหรับทั้งที่เกี่ยวกับเผ่าพันธุ์อาหรับและประวัติความเป็นมาของภาษาอาหรับและสิ่งอื่นที่เกี่ยวโยงกับภาษา

1.8.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเอกสารปฐมภูมิ ทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับชีวประวัติและบทบาทการพัฒนาการศึกษาของสืบะวัยฮฺ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยสองวิธี คือ บันทึกลงในบัตรบันทึกส่วนวิธีการบันทึกนั้นได้เก็บจากแหล่งที่สำคัญดังต่อไปนี้

- ห้องสมุดวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- หอสมุดจอห์นเอฟ เคนนดี้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- หอสมุดมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา
- ห้องสมุดโรงเรียนอาลาวียะฮฺ วิทยา อำเภอบันนังสตา
- อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ฐ้านข้อมูลออนไลน์ และอินเตอร์เน็ต

นอกจากนี้ยังได้ค้นคว้าข้อมูลจากเพื่อนๆนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในตะวันออกโดยเฉพาะประเทศซาอุดีอารเบีย โดยทางอีเมล์ เพื่อจัดส่งข้อมูลมายังประเทศไทย

Prince of Songkla University Pattani Campus

ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการสัมภาษณ์นั้น ได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้น แยกข้อมูลดังกล่าวตามหัวข้อใหญ่ และหัวข้อย่อยแล้วค้นคว้าข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับหัวข้อย่อย

หัวข้อใหญ่ 1) บทนำ

หัวข้อย่อย
- 1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา
- 1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารที่ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 1.2.1 อัลกุรอานที่เกี่ยวข้อง
  - 1.2.2 อัลหะดีษที่เกี่ยวข้อง
  - 1.2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 1.4 ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
- 1.5 ขอบเขตของการวิจัย
- 1.6 ข้อตกลงเบื้องตน
- 1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ
- 1.8 วิธีดำเนินการวิจัย

หัวข้อใหญ่ 2) ชีวประวัติของสีบะวัยฮฺ

หัวข้อย่อย
- 2.1 ชื่อและวงศ์ตระกูล
- 2.2 นามแฝงและสมญานาม
- 2.3 การศึกษา
- 2.4 คณาจารย์
- 2.5 สานุศิษย์
- 2.6 อุละมาอฺร่วมสมัยกับสีบะวัยฮฺ
- 2.7 คำกล่าวยกย่องของบรรดาอุละมาอฺที่มีต่อสีบะวัยฮฺ
- 2.8 สีบะวัยฮฺในฐานะอันนะห์วียูนเมืองอัลบัศเราะฮฺ
- 2.9 สภาพของเมืองอัลบัศเราะฮฺ
  - 2.9.1 สังคม
  - 2.9.2 เศรษฐกิจ
  - 2.9.3 การศึกษา

Prince of Songkla University Pattani Campus

2.10 ช่วงปลายอายุและการเสียชีวิต

หัวข้อใหญ่ 3) สภาพภาษาอาหรับ

หัวข้อย่อย 3.1 ความเป็นมาของภาษาอาหรับ

3.2 ความหมายของภาษา

3.3 ทฤษฎีกำเนิดภาษาของมนุษย์

3.4 แหล่งกำเนิดของภาษาอาหรับ

3.4.1 คาบสมุทรอารเบีย

3.4.2 เผ่าพันธุ์และต้นตระกูลอาหรับ

3.5 ภาษาอาหรับยุคสมัยสีบะวัยฮฺ

3.5.1 จุดมุ่งหมายของภาษา

3.5.2 ภาษานัยความหมายและความคิด

3.5.3 ศัพท์และสำนวนของภาษา

3.5.4 ภาษาในการสนทนา

3.5.5 ภาษาใช้ในงานเขียน

3.5.6 ภาษาใช้ในการแต่งตำรา

3.5.7 ลักษณะการศึกษาภาษาอาหรับ

หัวข้อใหญ่ 4) ตำราของสีบะวัยฮฺ

หัวข้อย่อย 4.1 ความสำคัญของตำรา

4.2 ที่มาของตำรา

4.3 หลักฐานและสายรายงานต่างๆที่มีอยู่ในตำรา

4.4 ประวัติศาสตร์ที่บ่งบอกถึงงานเขียนของสีบะวัยฮฺ

4.5 สำนวนตำรา

4.6 คุณค่าตำรา

4.7 ตำราที่มีการอ่านและการศึกษาวิเคราะห์โดยบรรดาอุละมาอฺ

4.8 ตำราที่อธิบายเนื้อหาตำราของสีบะวัยฮฺโดยบรรดาอุละมาอฺ

4.9 อุละมาอฺที่เขียนหนังสืออธิบายตำราของ สีบะวัยฮฺ

4.10 ประวัติการตีพิมพ์ตำราของสีบะวัยฮฺ

4.10.1 การตีพิมพ์ครั้งแรก

4.10.2 การตีพิมพ์ครั้งที่สอง

Prince of Songkla University Pattani Campus

4.10.3 การตีพิมพ์ครั้งที่สาม

4.10.4 การตีพิมพ์ครั้งที่สี่

4.10.5 การตีพิมพ์ครั้งที่ห้า

4.11 ตัวอย่างประเด็นหลักไวยากรณ์ในตำราของสีบะวัยฮฺ

หัวข้อใหญ่ 5) บทบาทของสีบะวัยฮฺที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับ

หัวข้อย่อย 5.1 บทบาทด้านการแต่งตำรา

5.1.1 การใช้เวลาในการแต่งตำรา

5.1.2 การอ้างอิงในการแต่งตำรา

5.2 บทบาทด้านการสะท้อนผลงาน

5.2.1 สะท้อนผลต่อศาสตร์หลักไวยากรณ์ชาวกูฟะฮฺ

5.2.2 สะท้อนผลต่อศาสตร์หลักไวยากรณ์อันดาลูเซีย

5.2.3 สะท้อนผลต่อการกำเนิดวิชาสำนวนโวหาร

5.2.4 สะท้อนผลต่อการแต่งตำราหลักไวยากรณ์

5.3 บทบาทด้านการสร้างสำนักหลักไวยากรณ์

5.4 บทบาทด้านการโต้แย้ง

5.5 บทบาทด้านการตั้งประเด็นปัญหาหลักไวยากรณ์ที่ต่างกับทัศนะอันนะห์วิยูน

Prince of Songkla University Pattani Campus

1.8.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือดังนี้

1 บัตรบันทึก ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้บัตรบันทึกใน 2 วิธี คือ บัตรบันทึกย่อและบัตรบันทึกแบบคัดลอกข้อความ

การบันทึกย่อ บันทึกเชิงสรุปสาระสำคัญของบันทึกคำบรรยาย บันทึกจากการอ่านเนื้อหาจึงสั้นกระทัดรัดมีใจวามสำคัญครบถ้วนโดยที่จะใช้หลักการบันทึกดังนี้

1 อ่านเอกสารในหัวเรื่องที่กำลังจะบันทึกเสียก่อนเพื่อสำรวจเนื้อหาสาระและแนวคิดของเรื่อง

1 วิเคราะห์เนื้อหาและเก็บประเด็นหรือสาระสำคัญหลักของหัวเรื่องให้ครบถ้วนหมดจด

2 ประเด็นรองหรือรายละเอียดที่เป็นสาระสำคัญของแต่ละประเด็นจะรวบรวมและจัดให้เป็นระเบียบกระทัดรัดไว้ที่ประเด็นนั้นๆ

วิธีย่อความจะดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1 เขียนหัวข้อเรื่องที่ค้นคว้า

2 หนังสือที่ใช้ค้นคว้า

3 ข้อความในต้นฉบับหมายเลขหน้าของหนังสือ

การบันทึกแบบคัดลอกข้อความ โดยที่จะคัดลอกข้อความเดิมทุกถ้อยคำ หรือบันทึกบางตอนที่ต้องการจากต้นฉบับตามตัวอักษรทุกประการ โดยตามหลักการบันทึกและวิธีการคัดลอกดังนี้

1 เขียนหัวข้อเรื่องที่ค้นคว้า

2 หนังสือที่ใช้ค้นคว้า

3 ข้อความที่จะบันทึก

4 หมายเลขหน้าของหนังสือ

2 คอมพิวเตอร์ใช้ในเก็บรวบรวมฐานข้อมูลจากซีดีรอม ฐานข้อมูลออนไลน์และอินเตอร์เน็ตเป็นต้น

Prince of Songkla University Pattani Campus

1.8.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง " บทบาทของสีบะวัยฮุที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาภาษาอาหรับ " ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนหรือ วิธีการดังนี้

วิเคราะห์เชิงสรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยที่จะนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

วิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential Analysis) โดยที่จะนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ออกให้เห็นเป็นส่วนๆ

วิเคราะห์เชิงการวิพากษ์ (Internal criticism) โดยที่จะตรวจสอบภายนอก หรือวิพากษ์หลักฐาน ซึ่งจะตรวจสอบลักษณะภายนอกของหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อเป็นการประเมินค่าของสนเทศที่ปรากฏในหลักฐานทั้งภายในและภายนอกว่ามีคุณค่าทางประวัติศาสตร์มากน้อยเพียงใดและเชื่อถือใดมากน้อยเพียงใด

การตรวจสอบภายนอก คือ จะพิจารณาหลักฐานด้วยการสังเกตตามขั้นตอนดังนี้

1 จะพิจารณาอายุของหลักฐาน

2 จะพิจารณาสถานแวดล้อมที่หลักฐานถูกสร้างขึ้น

3 จะพิจารณาผู้สร้างหลักฐาน

4 จะพิจารณาดูจุดมุ่งหมายของหลักฐาน

5 และจะพิจารณารูปเดิมของหลักฐาน

ส่วนการตรวจภายใน หรือการวิพากษ์ข้อสนเทศในเรื่องของสีบะวัยฮฺนี้ ก็คือ จะศึกษาเนื้อหาทั้งหมดว่าบอกเกี่ยวกับเรื่องอะไร หมายความว่าอย่างไรตลอดถึงศึกษาลึกลงไปว่าผู้เขียนขึ้นเพื่อหวังสิ่งใด เขียนขึ้นโดยอยู่บนความยุติธรรมหรือไม ซึ่งจะพยายามตีความหลักฐานและประเมินคุณคข้อสนเทศที่ปรากฏอยู่ในหลักฐาน

Prince of Songkla University
Pattani Campus